

Олекса Врунко

Q
R
S
T
U
V
W
X
Y
Z

Олекса Ющенко

ЛЮДИ
 |
КВІТИ

Поезії

РАДЯНСЬКИЙ ПИСЬМЕННИК
Київ—1959

В новій збірці поезій Олекси Ющенка «Люди і квіти» автор прославляє людину — творця нашого соціалістичного суспільства. Великий розділ книги поет присвячує Радянській Україні.

Окремі цикли поезій є наслідком подорожей автора по братніх землях Білорусії та Грузії.

Цікавий розділ «З ліричного щоденника», вірші якого пройняті щирою любов'ю до Батьківщини, до рідної природи, до наших, радянських людей.

В ряді поезій автор славить світлі імена митців пензля та поетичного слова.

Збірка завершується невеликим розділом гумористичних та сатиричних віршів, переважно на літературно-громадську тематику.

Люди живуть — мов квіти цвітуть.

(Українське прислів'я)

Красуйся,
 рідна
Україно!

ПІСНЯ ПРО УКРАЇНУ

Вільні простори,
Поле і море,
Сяйво дніпровське, взеленений гай...
Кримського саду
І винограду
Лине взолочений шум по Дунай...
Це Україна, рідна країна,
Волі і пісні сонячний край!

Нового часу
Зорі Донбасу
Світлом осяяли весь небокрай.
Шумом тополі,
Колосом в полі,
Радість у серці моєму співай!
Це Україна, рідна країна,
Волі і щастя сонячний край!

Мир на знамені,
Мрії щоденні,—
Мир щедрим серцем оберігай.
Кличуть дороги

До перемоги,
До комунізму іде рідний край.
 Це Україна, рідна країна,
 Волі і щастя сонячний край!

Колосом в полі,
Шумом тополі,
Земле, у серці моему лунай.
Мовлять Карпати:
— Радуйся, мати,
З нами про волю велику співай!
 Це Україна, рідна країна,
 Волі і щастя сонячний край!

Щастя народу,
Вічну свободу,
Дружбу священну, як сад, доглядай.
В дружбі з Москвою
Ми трудовою
Йдемо сім'єю, могутній наш край,—
 Це Україна, рідна країна,
 Волі і щастя сонячний край!

ПАРТІЯ СИЛУ ДАЄ

Славим партію нашу могутню,
Нерозлучні ми з нею завжди.
У величне і світле майбутнє,
Рідна партіє, всіх нас веди!

Любов до партії розквітла
Мов цвіт всіх весен і віків,
Любов, як серце наше, світла,
Мов океан без берегів.

Це вона побратала народи,
Це вона гуртувала полки.
З нею сміло ішли ми в походи
В незабутні грозові роки.

Ти народу незборена сила,
Все міцнішають славні ряди.
Рідна партіє, ти окрилила,
До нових перемог нас веди!

Землі наші і гори, і море,
Все то рідне, любиме, своє.

Нас ніхто і ніколи не зборе,
Бо нам партія силу дає.

Славим партію нашу могутню,
Віру й правду народ в ній знайшов,
Переможно іде у майбутнє,
Несучи в своїм серці любов.

Любов до партії розквітла
Мов цвіт всіх весен і віків,
Любов, як сонце наше, світла,
Мов океан без берегів!

СТЕПОВА ЦАРІВНА

Бачу дивні портрети,
Прочитав імена —
Віолети чи Грети...
Баронеса, княжна...

У обкладинках з шкіри
Книги давні, товсті,
Вихваляють без міри
Горді лиця пусті...

Жінка знатного роду,
З ким близькою була,
І яку нагороду
І від кого взяла...

Книгу всю перегорнем
І слова розберем —
Ця — із бардом придворним,
З королем чи царем...

Ні, не можу гортати —
Книгу цю відкладу.

... Бачу — в поле йде мати,
Сам у поле іду,
Щоб її зустрічати
І тебе, молоду.

Нивку видно у полі.
Ген дівчина одна
В золотому роздоллі
Ярину дожина —

Степова ти царівно,
Мого серця весна!

Хоч звичайне убрання,
Без браслетів, перснів,
Але образ кохання
Сонцем любим яснів.

Ти княгиня найбільша,
Ти з царівен — одна.
Я пишу тобі вірша.
Нас не злото єдна,

Не брильянти, корали,
Дорогий самоцвіт,
Нас поля поєднали —
Зачарований світ.

Не граційності пози,
Не косметик дива —
Нас єднали морози
І жара степова.

А красуні вельможні...
Ви були, а чи ні?!

Від безділля порожні
Геть розсипались дні.

Не тривожить уяви
Блиск фальшивих очей,
Завитки кучеряві,
Голизна рук, плечей...

Тільки вам, трудівниці,
Вічний пам'ятник ось —
Шир безкрая пшениці,
Чисте злото колось;

І гаї ці веселі,
І пісень вічний плин.
І Дніпра акварелі,
І цвітіння долин.

Це ж тому бачу — в полі
Ген дівчина одна,
У широкім роздоллі
На комбайні вона.

Степова ти царівно,
Мого серця весна!

1957

МРІЯ ДІВОЧА

Ой у полі нивка...

Влітку, не весною,
Йшла я стороною
І побачила, зустріла...
Що ж бо це зі мною!

Райдугою б стати,
Хлопця обійняти..
Щоб рукою обійняти,
Смілості де взяти!

А чому ж це милий,
Чому посмутнілий?
Поле без дощу зітхає,
І зітхає милий...

Райдугою б стати,
Воду з річки взяти
Та й на поле, де мій милий,
Щиро передати...

Він веселим стане
І на мене гляне,
І до мене обізветься:
«Пташеня кохане!..»

Разом порадієм,
І цвісти надіям...
Ніби райдузі, що в небі,
Розцвітатъ надіям.

ЮНІСТЬ КВІТНЕ НАША

Юність наша квітне,
Як весни пора.
Сонячна, привітна,
Сяє даль Дніпра.
В сонці сяй,
Зелен гай,
Ниви і сади квітучі,—
Рідний край!

Щиро полюбили
Ми свій рідний край.
Він дає нам сили,
Сил йому бажай.
Цвіт-гора,
Даль Дніпра,
Ниви і сади квітучі,—
Рідний край!

Доля наша світла
В мирному труді.
Як весна, розквітли
Сили молоді.

В сонці сяй
І співай,
Нивою шуми врожайно,
Рідний край!

У добрі та згоді
Ми живем в цей час.
В полі й на заводі
Знає слава нас.
Ти лунай,
Всіх збирай,
Прославляй, сердечна пісне,
Рідний край!

Молодіє наша
Рідна сторона.
Серце — повна чаша,
В нім — любов ясна.
Серце, сяй,
Сонцем грай,
Віддаєм любов тобі ми,
Рідний край!

Щастя молодого,
Як води в Дніпрі.
Нас пісні в дорогу
Кличуть на зорі!
В сонці сяй,
Зелен гай,
Ниви і сади квітучі,—
Рідний край!

ЗОЛОТІ ВОРОТА

I

Ані прикрас на них не відшукали,
Ні позолоти — їх давно нема.
Воріт нездвижних брила, вік німа,
Лиш нам багато говорити стала.

... Чужинців орди, ворогів навали
Тут зупинялися — іти дарма.
Не пронести ганебного ярма,—
Ворота мовчазні не пропускали.

Непоказні, суворі, кам'яністі,
Стоять вони в моєму ріднім місті.
Це пам'ятник, що в битві не згорів.

Ледь чутний шелест слухаю каштана,
Скрізь — буйна зелень. І в добу весняну
До нас іде історія віків.

II

І височать Ворота урочисго
У затишку. Проснулось вранці місто,
Щебечуть діти — любі голоси!

Заграли краплі свіжої роси.
Їх промінь п'є, немов казковий птах,
І золото лишає на листках.

До всього байдужі ці кам'яні пласти —
До подиху вітрів, до сині висоти,
До ранку, що нову підносить віть,—
Стоять мовчазно свідком лихоліть.

А біля них — дітей квітник рясний,
Над ними — простір неба весняний,
Та лине пісня, як вода жива.

Їх сонце щедрим злотом залива.

ВИШНЕВИЙ САД У ГОРКАХ

Бачу вождя дорогого,
Дальні його путі.
Знову читаю про нього
Щирі слова, прості.

І скільки палкої любові
У спомині кожному є...
У кожному схвильованім слові
Історія наша встає.

... Це в Горках було, під Москвою.
Як занедужав Ілліч,
Сім'єю ішли трудовою
Зустрітися з ним віч-на-віч.

Текстильного комбінату
Ось делегати прийшли.
Що принести — якби знати! —
Все б Іллічу принесли.

А принесли делегати
Свою невичерпну любов.

(Любов ту вікам зберігати).
Прийшли від душі побажати,
Щоб швидше недугу зборов.

Важка тишина кімнати
І важко у ній одному.
«Нам випало подарувати
Вишневий садок йому».

Вишневий садок...
Тендітні

Маленькі собі деревця...
Корою запахло, як в квітні...
О щирі трудящі серця, —
Які ви одвітні, глибокі,
І скільки у вас співчуття...
І Ленін, прижмуривши око,
Тут вишеньку взяв:
— Бач, дитя!
Ростимеш чи ні? — питає...

... А може й не ці слова
Зраділий Ілліч промовляє,
Та радість в словах жива.
Як дякував він делегатам,
І серцем ділився багатим.
Ту бесіду світові знати,—
Весь світ завітав до кімнати!

Він не приймав подарунків,
Цьому ж подарунку зрадів.
... Малі вишеньки стали струнко,—
Вже кілька вишневих рядів!

То ж він показав рукою,
Де посадить вишеньки.

Недуга була нелегкою.
Прощаються робітники.

— Бувайте! Здоров'я бажаєм!—
Підвівсь на прощання Ілляч.
— Як вродить, то за врожаєм
Приїдем до вас, певна річ!

В прощальні хвилини обнявся
Коваль Кузнецов із вождем.
Привітний Ілляч посміхався:
— І цвіту і ягід діждем!

Цих слів не промовив, можливо,
Та мріяв побачити цвіт.
...Ті вишні зростали на диво,
Собою прикрасили світ.

Ілляч не виходив з кімнати,
А як же природу кохав!..
Тож радості не передати,
Бо цвіт ніби сил додавав.

Ілляч задивлявся на нього.
І думав, напевно, в той час
Про долю, народів дороги,
Про волю народів, про нас.

І може в зеленому шумі
Він чув Україну мою,
І, певно, виношував думи
Про нашу народну сім'ю.

Вишневий садок вкоренився...
Ми з друзями теж прибули.
І кожен із нас уклонився
Цим вишням, що буйно цвіли.

Це ж їх першоцвіт бачив Ленін,
Крильцята легкі, молоді,—
Листочки і свіжі й зелені,
Немов перемиті в воді...

Я влітку прибув. Не забуду
В вишневім садку холодок.
Минають літа. Скільки люду
Відвідало в Горках садок.

Прибуде хто — ягід щоліта
Узявши, промовить: «Роди!»

...І щедрим промінням залиті
Шумлять по країні сади.

КИЇВ МІЙ

(РІДНІ ВОГНІ)

Рідне місто моє
У вогнях виграє.
Ті вогні
Світять завжди мені...

Київ мій, ти стоїш
На завітчаних горах,
Молодий, став з віками стрункіш.
Київ мій, ти стоїш
Над Дніпром в ясних зорях.
Світять нам в далині
Твої рідні вогні.

Із далеких віків
Чути цокіт підків,
Чути грім
У минулім, старім...

Тут, куди не піди, —
Вулиці, як сади.

Тут жива
Слава днів проплива...

Мила, кидай свій дім
І на гірку ходім:
Ген ріка
І тополя струнка...

Як чарує мене
Море це вогняне...
Навіть в сні
Бачу рідні вогні.

Золоті вечори
Весняної пори,
Солов'ї
І сади і гаї...

Київ мій, ти стоїш
На завітчаних горах,
Молодий, став з віками стрункіш.
Київ мій, ти стоїш
Над Дніпром в ясних зорях,
Світять нам в далині
Твої рідні вогні...

ЩАСТЯ

Крим. Тут скільки сонця,
Звісно ж, золотого...
У міжгір'я хлопця
Ти вела, дорого.

І дала пораду:
Там, де соковиті
Грона винограду
Найсолодші в світі,

Відпочить годину,
Там, де соковиті
Ягоди-перлини
Найсолодші в світі!

З куреня виходить
Господиня мила,—
Ніби сонце сходить:
Хлопця осліпила...

Хлопця засліпила
Юна господиня.

На ній кохта біла,
А спідниця синя.

Наче квітка гожа,
Мов троянда свіжа...
— Чи з дороги, може,
Сниться вже вам їжа?

Глянув на дівчину:
— Ні, не хочу їсти,
Тільки хочу сісти,
Трохи відпочину!

— Для гостей у мене
Є винце студене,
Хмелю хоч немає.
Спрагу проганяє.

Дівчина підносить
Свому гостю келих:
Випить хлопця просить
Соки грон веселих.

... Відпочив з дороги,
Час уже рушати,
В серденьку тривога:
Як на ноги стати?!

— Будь мені порадник,
Щедрий виноградник,
Серце моє тане...
Та від чого п'яне?
Від вина міцного
Чи від зору того?

Лист рясний лопоче
Мов сказати хоче:
— Звісна то пригода:
Все дівоча врода...

Очі оп'янили —
Мають дивні сили.
Не зрівнятись винам
З зором ластів'їним!
Зір ясніший сонця,
Сонця золотого...

Що ж, залишим хлопця
Біля щастя того!

В КРИМУ

Я не бачив Італії неба,
Океанів глибінь-далину,
Тільки згадувать буду про тебе,
Кримське небо, і море й весну.
Отакої краси в цілім світі
Ти не знайдеш, мій друже, ніде...
Дереvence біля моря у цвіті
Всіх зустріне, таке молоде.

Не забудуться милі
В сонці-золоті хвили,
Кипарисів зелена стіна.
Не забудеться море,
Неозоре, просторе,
І квітуча весна...

Забіліли сади, забіліли,
Сяє неба весела блакить.
Увіходять в серця нові сили,
Щоб у щасті і радості жить.
Кожна хвиля морська заспіває
І увійде у серце твоє.

Кожна квітка тебе привітає,
Радість в серці твоєму зів'є.

Не забудуться милі
В сонці-золоті хвилі,
Кипарисів зелена стіна.
Не забудеться море,
Неозоре, просторе,
І квітуча весна...

ЛАСКАВО ПРОСИМО!

«Ласкаво просимо» і «Завітати просим!»
Як радісно читати ці слова!
Вітрець дихнув. Пора спадати росам —
Схід сонця їх промінням полива.

Кущі зелені і стрункі дерева,
Мімози плаття димчасто-рожеве,
Гарячі квіти в клумбі понад морем...
Я, зачарований, гублюсь між ними зором...

«Ласкаво просимо». Ну, що ж — ми й
завітаєм!

Артеківців захоплюють пісні.
Красою моря,
сонцем,
рідним краєм
Багаті ви. Мов казка, ваші дні.

Все це для вас.
Ось піонерська група
Свій починає з піснею похід

Над морем, що не стомлюючись хлюпа,
Прибоєм зустрічає сонця схід.
Все це для вас.

І ви йдете місцями
Далеких і недавніх ще боїв,
Розіллєтесь піснями-голосами,
Де кров лилась
дідів,
батьків, братів...

Вітчизни рідна вас хвилює слава —
Альмінська битва і Сапун-гора...
Із півдня гляне бухта Балаклава,
Навпроти — Інкерманська визира.

А Севастополь понад всім — Героєм...
Спокійна Корабельна сторона
І той Курган, хоч диха грізним боєм
Історії сторінка не одна,
Що з книги, наче з моря, вирина...

Ти кожна прочитай оту сторінку
І все відомим стане до кінця,
І героїчні рядового вчинки
Вразливо-юні потрясуть серця.

Все це для вас —
«Артеки»,
сонце,
квіти...

Все це для вас — ця далина морська.
...О, як хотілося матросу пити,
Але вода — солона і гірка...

Він все терпів, щоб ти у щасті жити
Міг, сину мій, любов моя палка.
Отам, де вічно б'ють і сяють хвилі,
Сил набирайтеся, співучі діти милі.

«Ласкаво просимо» і «Просим завітати!»
Вам написала Батьківщина-мати.

ЗОРИ ПОЛТАВЩИНИ

Там, де Ворскла в лугах, там, де тиха Сула,
Вік небаченим цвітом легенда цвіла.
Там колись, в ночі дивні, на свята Купали,
Скарб чарівний даремно полтавці шукали.

Нові купальські вогні і зорі
Засяли нам у рідному краю.
Вони в коханім славному просторі
Всю Полтавщину залили мою!

Скільки раз урожаєм шуміла земля
І сама, наче злото, сіяла здаля —
То шуміла хвиляста пшениця,—
Степового роздолля могутня скарбниця.

Лиш тепер, в наші дні, ще скарби тут
знайшли
Біля Ворскли і Псла і малої Сули,
І засяли подібні веселій заграві
Ген купальські вогні і рясні і яскраві.

Ті скарби чарівні, що були в глибині
І що є на землі — знають люди земні.
І яскравіш казкових огнів тут віднині
Сяють ночі на рідній моїй Полтавщині.

Весь полтавський широкий осяяний шлях—
Подивися навколо—земля у зірках:
То розкрилась земля за всі ночі Купали,
Наче просить синів, щоб багатство
черпали.

Нові купальські вогні і зорі
Засяли нам у рідному краю.
Вони в коханім славному просторі
Всю Полтавщину залили мою!

УКРАЇНЦЯМ ЗА КОРДОН

Теплою хвилею в морі,
Шовком трави по землі
Плеще весна сонцезора...
Пісню несуть журавлі,
Пізні летять журавлі...

О журавлі, журавлі,
Гинули ви ув імлі,—
Крила стирались в путі,
В хмарній важкій висоті...

Хвиле весняна, пливи!
Браття і сестри мої,
Порозліталися ви
Птицями в дальні краї.

Голод вас лютий водив,
Голод підгонив у путь.
Ви не побачили жнив,
Ані садів, що цвітуть.
Пан відбирав все, що міг,
Пан вас щоденно гнітив,

Холод,

та голод,

та сніг

Вам залишав замість жнив...

Перепливали ж океан —

Новий знайшовся пан...

Грози воєнних літ

Кидали теж в дальній світ.

Довгі нужденні дні

Ви провели в чужині.

Звісно, й такі там є —

Втеча рятунок була,

Спати їм злість не дає,

Зрада туди їх вела.

Гнав їх розплати грім.

Ні, співчуття — не їм.

Горе на кого повзло —

Вам мого серця тепло.

Мали ви долю лиху,

Хліба шкуринку суху,

Хліба і то не щодня...

Йшли ви за ним навмання.

Гналась за вами біда —

Не пощастило втекти.

В армію миру й труда

Влийтеся, наші брати!

Жде вас у цвіті весна,

Рідна зове сторона,

Ниви та води свої,

Радість одної сім'ї.

Праця вас жде навесні
В рідній моїй стороні,
Трактора жде вас кермо...
В руки вам щастя дамо —
Золото чистих пшениць,
Що наче цвіт зоряниць.
Хай ваше горе й жалі
Зникнуть навіки в імлі.
Ви ж до своєї землі
Линьте, як ті журавлі.

Поруч ми завжди в думках.
Вийдемо всі ми на шлях—
Серцем зустрінем своїм,
Хлібом зустрінем своїм,—
Входьте в гостинний дім!

Будемо разом іти,
Землю кохать, берегти,
Землю вславлять молоду,
Щастя ростити в саду.

Радість зернятком з ріллі,
Краплею сонця зроста,—
І при Десні й при Сулі
Родить пшениця густа.
Щастя говорить: — Іди!
Кличуть у цвіті сади,
Вітер веселий з Дніпра,
В травах долина й гора.
Кличуть зелені жита,
Села нові та міста:
— Щастя у нас вироста!

Кличе хороша весна,
Рідна, своя сторона:
Теплою хвилею в морі,
Шовком трави по землі
Плеще весна ясногозора...
Радість несуть журавлі...

Будемо ж разом радіти,
Линьте мерщій, рідні діти,
Рідної, в щасті, землі!

29. IV. 1956

СЛОВО

Миколі Тарновському

Ввібравши в себе сонячні краплини
І пахощі коханої землі,
Немов зоря засяє ув імлі,
І, повне сили, в світ далекий лине.

Із берегів Дніпра, з просторів України
Летить воно. Не спинять сили злі!
І радощі у ньому, і жалі,
І частка в ньому серця батьківщини.

Звучи ж могутньо! Розгортай крило!
Ти в кожному подиху співця жило,
В душі квітуєш ніжно, барвінково.

Звучи, хвилюй, чарівне, дальній світ,
Від люду мирного неси привіт
Усім народам, рідне наше слово!

18. X. 1958
Київ

НАД СВІТОМ

*Михайлові Мольнару — франко-
знавцю, працівникові Словацької Ака-
демії наук в Братиславі.*

У древнім Львові
Чи в Криворівні,—
Пісні Франкові,
Слова чарівні.

Як барвінково
І свіжо всюди!
Ім'я Франкове —
То гордість люду.

Ходив я з другом
Весіннім лугом,—
І нас Франкове
Єднало слово.

Воно в просторах,
Між гір і в долах,

З Карпат в долину —
Немає впину!—

Не знаю, де ти
Ще, друже, будеш,
Та слів поета
Вік не забудеш.

... Біля Дунаю,
У Братіславі,
Слово впізнаю
В безсмертній славі.

Вулиця містом
Вела — Франкова.
Словом огнистим
Чаруйсь казковим.
Пісня весіння —
Хвилі кипіння...
Понад Дунаєм
Вдвох розмовляєм.
Як річки хвилі
Вільні та в силі,
Дума полине
В дальні долини.
В ниви, долини,
В дальні простори...
Слово пролине
Камінні гори:
Синім Дунаєм
В дальні країни,
Вільним ратаєм
Із України.

Із України,
Від України
Франкове слово
Над світом лине.

*Братіслава,
Київ, 1956*

ЗАПОВІТ ПОЕТА

Лиш боротись — значить жить!

Іван Франко

В негоду люту,
В похмурі дні,
Ти, земле, сили
Дай і мені.
О, як від туги
Душа болить...
Та знай: боротись —
То значить жить!

Поніс поет наш
Зерно надій
І сів, сів
У ґрунт твердий.
І віра гріла,—
Її не вбить.
Знай, лиш боротись —
То значить жить!

Проходить краєм
Кругом нужда.

Коли вже з панством
Втече біда?
Коли? Не ждати
І не просить.
Знай, лиш боротись —
То значить жить!

Вставай порану,
Невтомно йди.
Підводься кожен,
Ставай в ряди!
Щосили разом
Нам в скелю бить,
Бо лиш боротись —
То значить жить!

Прокляття громом
Світ потряса.
Яка у битві
Зроста краса!
То воля сонцем
Ясним горить.
Так. Лиш боротись —
То значить жить!

Вставав Дрогобич
Та Борислав.
Такої сили
Він ще не мав,
Серця сповняє,
В серцях кипить...
Так! Лиш боротись —
То значить жить!

Франкове слово —
Душа жива.
Хвалу поету
Народ співа.
В усьому світі,
Як грім гримить:
Знай: лиш боротись —
То значить жить!

Львів, 1956

КРИВОРІВНЯ

Шумить ізнов це дерево крислате,
Франку вітання хоче переслати...

І віриться — вслухається, як перше,
В той шум поет, на мить одну завмерши.

І віриться — ідуть вони у парі
Із Коцюбинським. І далекій хмарі,

І променю, і чистоті блакиті,
Якою береги небес налиті,

І вітру, що приносить прохолоду,
Радіють друзі, велетні народу.

Мені здається — предків милих тині
Ген там, із ними...

У ряснім цвітінні
Підводиться земля. І чути голос,
Франко говорить: «Дозріває колос».

Якщо мені оце здалося,
Якщо співці не гладили колосся

Сьогодні з нами, в любій Криворівні,
Якщо я вимріяв оце — все рівно:

Я вірю, так, як вірять наші люди:
Вони завжди між нас, вони між нас
повсюди.

Ми кажемо, що їх душа — в народі,
То вічно жити їм, як цій природі,

Як милій, незабутній Криворівні,
Що їм пісні виводила чарівні.

... Шумить ізнову дерево крислате,
Щоб привітання в шумі переслати...

IX. 1956

Криворівня — Станіслав

САДГОРА

Весні злотокосій
Простелено шлях...
В Параски Амбросій
Були ми в гостях.
Район Садгорою
Прозвали, мабуть,
Що буйно порою
Тут гори цвітуть.

Теплий промінь цвіт вбира,
Цвіт вбира.
Вся в саду стоїть гора —
Садгора, садгора.
Весни пора, цвіте гора
І в душу зазира!

Дивились на квіти,
Раділи усі.
Та як не радіти
Алмазу-росі!
Хотілось сказати,
Щоб чув цілий світ:

Та як не кохати
Цю землю і цвіт?

Це миру сьогодні
Розкрилась краса,
Де думи народні
Ясні, мов роса.
У мирі нам жити
І прагнуть мети.
Весни цвіт любити
І мир берегти.

Весни таємниче
Озвались вітри.
... Задубрівка кличе
Від Саду-гори.
Весні златокосій
Простелено шлях.
В Параски Амбросій
Були ми в гостях.

Теплий промінь цвіт вбира,
Цвіт вбира.
Вся в саду стоїть гора —
Садгора, Садгора.
Весни пора,
Цвіте гора
І в душу зазира!

* * *

✧

Це спів про Буковину
В даль проліта.
... Проходять без упину
Твої літа.
І Кобилянська зором
Обводить край...

Шумливим, синім бором
Повився плаї.
Піду, піду по ньому
У далину.
Приємно молодому
Зустріть весну.
Зустріть весну-білявку
І поруч стать.
Немов казкову мавку
Її вітатъ.
У поле мрійне, з бору,
Виводить плаї.
Весіннього простору
Нап'юсь нехай.

Яка земля пахуча —
Дух забива.
В ній сила та могуча,
Що вік жива.
Бентежні аромати...
Як оп'яня
Мене землиця-мати
Ясного дня!

ІХ. 1956
Чернівці

ЛЕГЕНДА ВОЛИНСЬКОГО ЛІСУ

Коли вже ріки льодами скуті
І землю снігом геть занесло,—
Не замерзає в морози люті
В краю Волинським це джерело.

А вже як березень проснеться, —
Прозоре, аж дзвенить воно —
Забилось ніби в ньому серце...
Те джерело живе давно.

За ним завжди у ранні весни
Все гомонить, все ожива,
За ним легенда стара воскресне,
Що в ній, мов золото, слова.

... Стояв тут дуб колись. До нього
Йшли люди у минулі дні.
У шумі вічно молодого
Слова вчувалися грізні.

Як братом Довбуша прозвали
Могутній той волинський дуб,

Все панство радитися стало
І вирок винесло: «На зруб!»

Та не одна сокира й пила,
Торкнувшись, летіли геть,
І кожна щонайтонша гілка
Неначе відганяла смерть.

Коли ж метал бездушний, гострий
До серцевини все ж дійшов,—
Мов грім вночі — ударив постріл,
Діброви тишу розколов.

Коли не чутно стало грому
Й під небом віття не було,
При зрізаному дубі тому
Забило світле джерело.

Воно як в казці — говорило.
Вслухались люди в мову ту:
— Міцній, міцній, народна сило!
Народ, будь в щасті і цвіту!

Пани почули віще слово,
Що йшло з ясного джерела,
Забить камінням терміново
Його задумали.

Була

З камінням праця не легка та,
Все ж камінь джерела не вбив,
А лиш на злість і пану й кату,
Дубовий пень отой скріпив.

Вже й сліду не знайти нікому
Від панства клятого давно,

А джерело у лісі тому
Прозоре, чисте, знай, воно.

Не зникне з пам'яті людської
І Лесин образ дорогий *,
А пам'ять — вічною рікою
Все лине по землі моїй.

Там, на Волині, кадуб в гаю,
Криниця чиста і жива.
Не висохне вона, я знаю,—
Її легенда напува.

* В народі ця криниця зветься Лесин кадуб.

ДЕ ТВОРИЛАСЬ ЛІСОВА ПІСНЯ

З. Франко

Весна. Дорога на Волині —
Ані проїхать, ні пройти!
Брели, напевно, дві години
У ранню пору — я і ти.

Машина ген за переліском,
Стоїть, чекає «тягачів»,
Що з'являться рогатим військом
І витягнуть... Без зайвих слів!

Простуєм далі до хатини,
Що зветься «Лесин білий дім»,
Аж припадаємо до тину...
Грязь — по коліна! Та — ходім!

... У затишку сухім кімнати
Нарешті ми. В вікні весна.
Як радо відчувати, знати,
Що саме тут була вона!

Підсохло потім і протряхло,
Відвідали ми Лесин гай.
Чарівно «Піснею» запахло,
Що линула із краю в край.

Та пісня шелестіла травкою,
Торкнулась хвильки озерця,
І тихо промайнувши мавкою,
У наші увійшла серця.

ПОЇЗД МЧИТЬ ДО БРАТІСЛАВИ

*Ярі Палечковій
з м. Тренчанське Тепліце*

Поїзд мчить до Братіслави.
Стоїмо біля вікна.
Яро, Яра, Ярославो,
Ти справжнісінька весна!
Що на згадку дати маю?
Слово серця зрозумій.
Я не раз тебе згадаю,
Сестро наша, друже мій.
Українець і словачка —
Нас багато що єдна.
Яро, ти моя землячка,
Бо земля — лише одна!
Яро-весно, Ярославо,
Сестро наша, друже мій!
...Поїзд мчить до Братіслави,
Там Дунай твій голубий.
Я Дунаю хвилі знаю
Мов Дніпра ясний розлив.
Щастя дівчині бажаю.

— Будь, — сказала, — й ти щаслив!
Я люблю твою країну —
Хай красується завжди!
...В час прощання на хвилину
Замовкають поїзди...
Вже далеко Братіслава...
Бачу голубів з вікна...
Яро-весно... Ярослави
Образ в серці вирина.
Яро! Справжня ти весна!

1956

СТОРОНОЮ РІДНОЮ...

Піснею побідною
Стороною рідною
Радість наша лине молода.
А земля прославлена,
Грозами обпалена,
З цвіту весняного вигляда.

Скільки в тебе цвіту,
Земле молода,
Сонцем зігріта,
Радістю труда.
На просторах слава
Наша зацвіта:
Хвиля зеленава,
Хвиля золота...

Біля тебе ходимо,
Рівно заскородимо
І засієм ранньої весни.
Як тебе ми любимо,
Як тебе голубимо...
Стеблами, як струнами, брини!

Густо завітчалася,
Вітром розчесалася...
В кучерявих нивах сонце гра.
Вільно дихай, вквітчана,
Мов щаслива дівчина,
Хоч літами, земле, ти стара.

Глянь: пшениця ярая
Зеленою хмарою
Край дороги важко проплива.
Обіймає крилами
Вітер ниви-килими,
Поле наше, слава трудова.

Палено і орано
Землю — рідну сторону,
Та земля лишилась молода.
Над землею милою
Дніпровою хвилею
Пропливали радість і біда.

Гордимися нивами,
Буйними масивами,
Понад ними райдуги краса.
Де поля квітчастії,
Виростили щастя ми,
Колосом тугим воно звиса.

Скільки в тебе цвіту,
Земле молода,
Сонцем зігріта,
Радістю труда.
На просторах слава
Наша зацвіта:
Хвиля зеленава,
Хвиля золота...

НАШ САД

Максиму Танку

Осінь позолоченим свічадом
Опустилась на сади старі.
У Полтаві ми дерева садим
Біля Мирного могили, на горі.

Вітами здіймайся, в повній славі,
Молодий, привітний дружби сад.
Друг мій з Білорусії в Полтаві
Садить сад зі мною, друг і брат.

На полтавських землях на родючих
Здавна мир і дружба між людьми.
Не сховався промінь дружби в тучах,
Не згубили бойовищ громи.

Осінь тихо йде, та ще зелених
Скільки тут кущів — зелений кут.
Там, в степу, при двох вогнистих кленах,
Видно місце — бойовий редут.

Там стояли і твої, Максиме,
Предки проти короля, мабуть.
Віра в дружбу вічну негасима
Їм крізь дим освічувала путь.

Підніматись, наче сонцю, славі
Повеліли дружні вояки.
... Дружби сад ми садимо в Полтаві,
Дружби, що росла між нас віки.

Сад зросте!
Нам в поміч піонери:
Хто підніс деревце, хто полив.
А міжряддя — як в майбутнє двері...
Ні, давно я так не був щаслив.

Сад зросте!
Не раз іще, не двічі
Випаде зустрітись, друже, нам.
Глянь мені у серце, глянь у вічі...
Про святий братерський дружби звичай
Нам — співати і шуміть
садам.

УКРАЇНСЬКИЙ КИЛИМ

*Учасникам тижня білоруської
літератури на Україні.*

... От надходить час прощання,
«Развітання», розставання,
Друзі вірні, з вами.
Зустріч наша — не остання,
І прощання — не прощання —
Ви ж — не за морями!

За Черніговом не пуца
Нам шумить уранці —
Слава друзів невмируща
У моїй Добрянці!
Товариська йде розмова,
Білоруська леться мова.

Тиждень лиш на Україні
Мандрували з вами,
А думки у нас єдині
Линули віками.
Горобиною, калиною
Вистигали думи.

Запромінились перлиною,
Підіймались тополиною...
Ой весняні шуми!

А що того шуму,
Радощів і суму...
Порівну ми всі ділили —
Радість, горе, сили.

Що ж вам, друзі, дарувати
У оці хвилини,—
Малахит яскравий м'яти,
Жар троянди передати?
Кетяги калини?

Що вам, друзі, дарувати?
Час квіткам зів'яти,
Розпускає осінь коси,
Лють дощі дошкульні, косі...

Тут Малишко просить слова.
— Говори, Андрію!
Найкоротша це промова:
— З вами я помрію,
З вами заспіваю, друзі,
В нас і в Білорусі!
Сябрам нашим, друзям милим,
Від усіх підношу килим!
Буде хай у вашій хаті!
Від нашої хати!
Білорусам — друзям щирим —
Український килим!

... На нім свіже та лапате
Листя рути-м'яти...

Ще здалося — рясно-рясно
Зацвітає ружа,
Полум'я це не загасне —
Не злякає стужа!
І волошок не зів'яне
Це блакитне море.
І калини гроно гляне,
Як те личенько рум'яне...
Вік цим квітам не зів'яти —
Як же їх не дарувати!

Не зів'ять, бо ж вічна квітка
То — душа народу
Не троянда, не нагідка, —
Серце то народу.
Сонцем посміхається, калиною,
Піснею лунає солов'їною.

Золоті іскрини серця
На тім килимі чий?
То думки, то мрії чисті,
Килимарнице, твої.
Ми ту працю не забудем,
Славим руки золоті,
Працьовитим нашим людям
Хай щастить завжди в житті.

«Ми за квіти на тім килимі,
І за хліб ваш і за сіль,
Любим вас, як і любили ми!
Друзі! В нас єдина ціль».
...Від'їжджають наші друзі,
Наші друзі з давніх літ.

Килим наш — у Білорусі —
України кращий цвіт.
В ньому — серце, ясність зору,
Дружба сонячна сія,
І душа у нім прозора
Світиться твоя й моя!

27 IX. 1957

ЗДРАСТУЙ, МАТИ МОЯ

(МОНГОЛЬСЬКИЙ ПОЕТ СЕНГЕ ДАШЦЕВГІЙН В ГОСТЯХ
НА УКРАЇНІ)

Теплі зустрічі, розмови,
Вас не забуваю.
Хай бринить, як пісня, мова
Братнього нам краю.

Наші любі друзі, гості,
Чехи та болгари,—
Просим в хату на помості,
Піднесімо чари!

Не розлить водою кола
Дружнього такого.
... Слухаєм тепер монгола.
Будь легка, дорого,
Що приводиш в гості брата
Вірного по мислі.

... Сенге виріс в інтернаті.
Думи серце тисли;
Сльози довелося лити,
Знав життя негоду.

«Тяжко, важко в світі жити
Сироті без роду».
У неділю чи у свята
Ждали рідних діти,
А йому не бачить тата,
Матір не зустріти.

Дітям радощі приносять,
А йому лиш муки.
Бачить все це важко... Досить!..
І тоді, з розпуки,
Він під ковдрою ховався...
Швидше б день проходив...
Але раз випадок стався
Хлопчику на подив:
Хтось йому приніс цукерки!
Серце, як шалене:
— Може мати є у мене?
Мати десь у мене!

Та довідався хлопчина,
То була не мати.
Лікаря ж із України
Як тоді назвати?

Сенге ревно доглядала
Роки, а не днину.
Тепле серце в грудях мала,
Думу в нім єдину,
Матір справжню замінила
Ніжна, ясночола.
... Нам здалось — неначе крила
Підняли монгола.

— Я приїхав на Вкраїну,
Дяка вам і шана.
Ти насправді солов'їна,
Рідна і кохана.

Здрастуй, мати Україно,
І моя ти земле!
Що за серце в тебе вільне
І велике й тепле!

І душа твоя широка,
Брате з України,
Ширша, ніж Дніпра потоки,
Ніж простори сині;

Я дивлюся на Славуту,
Бачу ж — очі сині.
Вік сестриці не забути...
Шана Україні!

... Не розлить водою кола,
Вічне дружби коло.
Що почули з уст монгола,
Не забудь ніколи.

2 XII 1957

НЕ РОЗЛЮБЛЮ

...Виглянула з-за паркана,
Як та квітка ніжноткана.
В моїм серці залишилась,
Хоч на мене й не дивилась.

Не дивилась, не хотіла,—
Йї нема до мене діла.

Ковалем я в кузні стану,
Щоб зустріть свою кохану —

Прийде сапку наточити,
Я ж — назустріч нарочито!

А ще бондарем я стану,
Щоб зустріть свою кохану —

Як прийде вона по справі,
Гляну в віченьки лукаві!

Ще шевцем найкращим стану,
Щоб побачити кохану —

Поладнаю черевички,
Поцілую милу в щічки!

А ще шофером я стану,
Щоб возить свою кохану;

Буду я ладнать дороги,
Щоб вона не збила ноги.

Скрізь їй стану на дорозі,
Полюблюся недотрозі!
Не зверну ніде з путі —
Разом нам іти в житті!

... Так я мріяв в давні дні,
Як зустрілася мені,
Виглядала з-за паркана,
Ніби квітка полум'яна.

Та призналася, нарешті:
— Ой, даремно квіти рвеш ти
На букети на великі
Та пахучі, огнеликі —
В руки не вручив ні разу:
В'януть біля перелазу...

Правду щирю хочеш знати?
Не соромлюся сказати —
Виглядала з-за паркана,
Щоб на тебе глянуть зрана.
Так хотілося побачить...
Здогадайся, що то значить!

І не став я ковалем,
Бондарем не став, шевцем,—

Рільником я залишився,
Бо на світ я ним родився,

Бо я змалечку рільлю
Не сказати, як люблю.

І тебе, моя кохана,
Моя квітко полум'яна,
Вір — повік не розлюблю!

12.XII. 1957
Ірпінь

РУКИ

Славлю роботящі руки,
Славлю роботящий люд.
Правнуки, і ви, онуки,
Вас чекає вільний труд.

Славлю руки мозолисті,
Руки трудові
І серця і душі чисті
Тих, що в дні жили імлісті
У години горьові.

Славлю руки, що тримають
Землю вічно молоду,
Славлю руки, що здійсмають
Вічний пам'ятник труду.

* * *

В той дев'ятсот і п'ятий рік
У царський вік,
Злу, горю вже забуто лік.
А скільки в Горлівці калік
І хто веде їм лік?

Там під землею, в тьмі страшній,
Герой далекий мій.
Там люди, так і знай, пропащі...
А де є краще, де є краще?
Єдина царська сторона:
Тюрма страшна і ніч страшна.

Та в темряві важкій отій
Світилися вогники надій.
У темряві отій страшній
Герой далекий мій.

І він, звичайно, не один,
Брат в брата є, а в батька — син.
Він серед тих, що в глибині,
У самій шахті, аж на дні,
А в сонце вірив, бачив те,
Що в муках, в боротьбі росте,
Що буде зовсім інший вік,
Що випростає чоловік
Свій згорблений нужденний стан.

Але поки що скільки ран,
І скільки злиднів — де їм лік? —
В той дев'ятсот і п'ятий рік.

Та вже гарячу іскру слів
Хтось кинуть в темряві посмів.
І під землею, в тьмі страшній,
Шахтар прозрів, натхненник мій.

... У Горлівці снують жандарми.
Тривожаться вони ж не дарма:
«Нема спокою. То було
Злидарство лиш до шинку йшло,

Тепер же — страйки та промови,
І проти хазяїв там змови.
І про царя слова крамольні...
«Ми не раби, ми люди вольні».
Ні, ні, стривожена недарма
Драгунська горлівська казарма.

* * *

Не вперше страйк. То шахтарі
Робітники, трудящий люд.
«Владикой мира будет труд»—
Були слова ці на порі.

— Нам досить холоду, нещасть,
В барак з блощицями —

царя б!

— Уволю хліба хай хоч дасть!

— Він стягне шкіру, ще й продасть!

— Для нього ти не більш, як раб!

Тобі він дасть петлю одну
Та ще могильну тишину...
Самим все треба в нього брати!

* * *

...Вже драгуни імчать — карать.

Вже драгуни... Авжеж вони.
Важка, нерівна боротьба.
До робітничої стіни
Наблизились.

Яка ж ганьба

Отим, що піднімають зброю

На незброєних героїв,
Робітників та шахтарів.

Один драгун тебе уздрів,
Тебе, звичайного, як інші,
Та ти не кинувся убік,
Ти випростався, став рівніше
У дев'ятсот і п'ятий рік.

Ти став на пагорб із породи,
Ти руку сміливо простер
Й лишився в пам'яті народу
Таким в уяві і тепер.

Я бачу ту твою правицю —
В новий показував ти вік,—
Я бачу руку-трудівницю
У дев'ятсот і п'ятий рік:
Її драгун тобі відсік.

Її, ту руку, хоронили
Дружини славні, бойові.
Не вірили драгунські сили,
Що руки є такі живі:
А їх все більш та більш ставало,
Із дня на день, із року в рік.
Хоч горе каменем лягало,
Вони підносили наш вік.
Вони міцніли і єднались,
В одному пориві стискались,
І от одну Ілліч підніс
І весь людей могутній ліс,
Людей нестримний океан,
Мов колосків безмежний лан,

ПОДАРУНКИ

1

Шахтарська лампочка

Я не забуду зустрічі в ті дні,
Коли тебе даровано мені,
Шахтарська лампочко.

Цей незабутній дар
Мені вручив у Горлівці шахтар.
Вона в руках натруджених була,
Що від скарбниці світла і тепла
Тримають вірного, надійного ключа.
Вона сестрою лампі Ілліча.
Хоч не така проміниста, яскрава,
Але не менша йде про неї слава.
Людей отих я не забуду, ні.
Ввійди ж, їх світло, у мої пісні
І до великих друзів повернись,
Щоб і мене згадали там колись.
А якщо прийме слово те шахтар —
Для мене то новий безцінний дар.
... Шахтарська лампочка у мене на стіні,
Донбасу в ній вмістилися вогні
І усмішки веселі шахтарів.

Любов'ю вірною Донбас мене зігрів.

25.XI. 1957

РАНОК

Вільхи. Вільгість. Вивільга...
В косу промінь дзенька.
Із-під лісу вибігла
Стежечка вузенька.

Стежечка спинилася
Раптом біля річки.
Росами умилася
Лугу зелен-стрічка.

Дихаю вільшиною
Вільгістю п'янкою,
Синьою долиною,
Милою рікою.

З ранком я вітаюся,
Усьому радію,
З променем братаюся,
З ним я молодію.

Вільхи. Вільгість. Вивільга
У кущах озвалась.

Стежка швидко вибігла,
З лугом привіталась.

Чому ж зупинилась,
Стежечко волога?
В річку задивилась
З берега крутого!

І собі милуюся,
Ранком цим чаруюся,
Щастя — жити, бачити...
Я живу, хвилююся!

12.XII 1957

БІЛЯ ДНІПРА

Краса казкова,
В цвіті гора,
Люба розмова
Біля Дніпра...

Де стрункі тополі
Марять в тихім сні,
Ти, ясночоло,
Не всміхнулась мені...

Всіяли небо
Зорі ясні,
А шлях до тебе
Не вкажуть, ні...

Там, на видноколі,
Десь твої путі.
Невже ніколи
Не зустріну в житті...

Думку плекаю
Щиру одну,

Зустріть бажаю
Долю ясну.

Попрошу весною
Солов'я в гаю:
Співом-журбою
Клич любов ти мою.

Клич її співом
Знов до Дніпра.
Цвітом щасливим
Квітне гора.

Зачаруй дівчину —
Хай молода
Серце відчине,
Мене згада.

Краса казкова,
В цвіті гора,
Люба розмова
Біля Дніпра.

Я вже чую кроки,—
Це іде вона,
Юнь кароока
І кохання й весна!

РЕНЕТ СИМИРЕНКА

I

Весняний вітер легко так повіяв,
І вже мене він кличе в мандри знов.
Мій недалекий світ — маленький Мліїв,—
Тепер у ньому радість я знайшов.

Любові творчої, земної вияв,
Оцей ренет — він все переборов:
Його середину черв'як не виїв,
Не випив білу, та живлющу кров.

Мені підносять цей чудовий плід,
Що ніби вчора зірваний із гілки:
Зелений свіжий колір не поблід,

Хоч яблуко оце лежало скільки.
Тож, друзі, нам того згадати слід,
Хто борозну життя провів не мілко.

II

Садівника заслали до Сибіру.
Він взяв з собою людську гідність, віру
І творчості несходжені мости.
Він не писав царю: «Раба прости...»

Він не згубивсь між снігового виру,
Бо зміг з собою мрію пронести
І прагнення — в усьому висоти
Дістатися. Нести надію щирю.

Як волю мислі:—«Не зів'януть, ні!»—
Він передав чарівному ренету,
Що так прославився вже в наші дні.

Той садівник і Кобзарю-поету *
Був другом справжнім. Віриться мені:
Тарас позичив сил йому для злету.

III

Політ свій в кожного. Хоч садівник не птах,
Але його піднесли крила — мрії.
... У яблуневім цвіті шлях зоріє —
Земний, зелений Симиренків шлях.

Той в пам'яті народу не зачах,
Хто для народу і садив і сів,
Як він, що вірив в плодоносний Мліїв,
А віра — промінцем завжди в очах.

* Батько Льва Симиренка, Платон (який в основному і вивів славний сорт) своїм коштом видав «Кобзар» Шевченка.

Із Млієва і аж до Єнісею
За мрією незгасною твоєю
Тугі ренети зимні — праці плід,—

Вони, як подарунки за ту віру,
Що не згубив наш садівник в Сибіру,
Що віра — крила, а зневіра — лід.

IV

... Крилатого скувати їй не сила.
Шумлять садів зеленопружні крила...

1958

СЕРЦЕ ГРАЄ

*Моему землякові, кобзареві
Єгору Мовчану.*

I

«Скажи, земляче,
Скажи, Єгоре,

Чи кривда правду
Таки поборе?»

— Гей, люди, знайте,
Всім повідайте,
Що панувати
Не буде горе!

I хоч нелегко
Селу і місту,
Та недалеко
Вже смерть фашисту.

Пройшов брехнею
Він більш півсвіту —
Тепер до суду
Та до одвіту!

Тепер фашистам
Сплететься, люди!
А нам роботи
Чимало буде:
Не нам сидіти
В затишку хати,—
Своєму війську
Допомагати!
Ми ж бо не вівці,
Не нам коритись!
До ковпаківців,
Щоб з катом битись!
Йшли до Путивля
Стежки до гаю.
Кобзар у битві
Допомагає.
Слова Єгора —
То серця голос.
«Де попів горя,
Там буде колос».
І кобза вірна,
Любов безмірна,
Ой не струною
Та й голосною —
Бринить душею
Понад землею.
Отож не пальці
До струн торкнулись —
То серце грає,
Бач, відгукнулось
На болі, муки,
На люте горе.
Серце, не руки,
Грає в Єгора.

Важко мовчати!
Пісню почати —
Крила, здається,
Підносять серце.

Ні, не мовчав ти,
Мовчан Єгоре, —
Вийшла на чати
Пісня в простори.
Службу служила
Народу своєму.

В ній твоя сила,
Хвала живому,
Хвала живому
Вічно народу
І молодому
Вічному роду.

Слава, земляче,
Тобі і шана.
Співець все баче —
Серцем огляне
Землю Сумщини —
Ниву безкраю —
І ту ліщину
В зеленім гаю;
Шляхи, дороги,
Дальні, чумацькі,
Давні тривоги,
Битви козацькі;

І зорі Жовтня,
Що на знамені,
Шлях всенародний,
Що вибрав Ленін.

Лунай же, кобзо,
Душа народу!
Слав нашу радість,
Щастя й свободу.

Народу-цвіту
Слово привіту,
Лунай, сердечне,
Лети по світу.

Немає цвіту
Та й перецвіту,
Живому вічно
Народу-цвіту!

Як же Єгору
Та й не радіти —
Бо ж не про горе
В єдинім хорі
Співають люди,
Радіють квіти...

Люди і квіти!

ПОБУВАЄМ НА СУМЩИНІ!

Обходив я Україну —
І степи і луки.
Я душею всюди лину,
Славлю рідну батьківщину,
Людам тисну руки.
Гарні море і Карпати
І Дніпра долини,
І степів донецьких шати,
І Каховка нині.
Я ж вас хочу запитати,
Чи доводилось бувати
На полях Сумщини?
Чи були ви в Миропіллі,
Краснопіллі,
Білопіллі,
У Засуллі, що в калині,
Чи були ви у тихенькій
Липовій Долині?
Чи в Хоружівці бували,
Чи у Сміле мандрували?
З Білопілья поверни,—
Там зустрінуть вас Терни.

А чи знаєте Ромни?
А Червону Слободу,
Що, як воля, на виду?
Що, як квітка, на виду?

Обходив я Україну —
Луками, степами.
В лузі обіймав калину,
У мандрівку знову лину,
Друзі любі, з вами:
Побуваєм в Миропіллі
— Мирне поле наше —
Побуваєм в Краснопіллі
— Гарне ж поле наше —
Побуваєм в Білопіллі
— Чисте поле наше;
А в Путивлі, понад Сеймом,
Як не побувати:
Вибіг ліс вам навперейми —
Просить завітати.

Ти прислухайсь, любий друже,
Ковпаківці славні,
«Зашуми, — говорять, — луже
Славу Ярославнам:
Тій, що проквіляє в «Слові»,
Тій, що в битви йшла грозові».

І відлунює та пісня
В Глухові старому.
Ледь уловиш в шумі лісу
Грізний відзвук грому.

Кролевець не обминайте,
Завітайте, завітайте:

Що там за узорі —
Не відірвеш зору:
Рвшники славетні там,
Під такі я став би сам,
Та підводять роки!
От мені мороки...
Вже дівчатам то не сором
Під отим гаки узором
Стати на весіллі!
Недаремно ж ми говорим:
Слава кралевецьким зорям!
Руки майстра вмілі!

... Знову ми в Засуллі з вами,
Де Сула між берегами,
Хоч вузенька, невеличка,
Та вода в ній, мов з кринички:
Що вже чиста, що іскриста,
Як водиця дніпрова.
Покуштуй-но, подивись ти —
Це ж вона і є жива!
Ой гнучка моя Сула,
Де любов моя жила,
Де любов моя жила
Близько рідного села...
Он Шамрай — мій гай зелений, —
Відпочинемо в гаю,
Потім полем і — до мене,
У Хоружівку мою!

Завітаймо ще і в Суми,
Де над Пслон-рікою
Верби навівають думи
З шумом-осокою;

Перед нами ще Терни
І взеленені Ромни,—
Молода моя Сумщина,
Мов засватана дівчина,
Я ж закоханий навек
В чистоту криниць і рік,
В мирне поле,
В красне поле,
В біле поле — без кінця!—
У щасливу нашу долю,
В ширі сонячні серця,
У народ — співця й творця!

Шахт немає на Сумщині
І не сяють домни,
Та люблю я батьківщину,
Друзі, невимовно.

Хоч моря не на Сумщині,
Але є така причина,—
Глибше моря полюбив
Край оцей на Україні,
Де родився я і жив.
Він — у квітці-Україні
Сяйвом любих пелюсток:
З Сумщиною вона повна
Між сестер своїх—квіток:
Красне поле,
Біле поле,
Мирне поле,
Мирний люд.
Ти щаслива, наша доле,
І моє сумське роздолля,
І любов і вільний труд!

ШУМ КОЛОССЯ

Дош шумить, радіє нива:
— Буду я тепер щаслива.
Людям добрі мати жнива,
Ось тому і я щаслива!

Шепче ніжним голосом,
Зашуміла колосом.

... Знову дні стоять погожі
На великі свята схожі.
І поважні та врочисті
Сівачі ще й трактористи.

Їм шумить, шумить колосся,
Дош вчувається у шумі.
Степ в одній глибокій думі...
Він сказав, мені здалося,
«Щоб з піснями вам жилося!».

ВОЛОДИМИРУ СОСЮРИ

В душі співця—Дінець, Дніпро, ввесь край,
Його пісні немов дзвінкий ручай —
Стрімкий, весінній — лине, йде у світ,
Несе життю, народові привіт.

... Згадалось — в школі я декламував
Чарівні, сонцем перелиті вірші,
Часом від хвилювання забував
Окреме слово, і тоді, у тиші,
Хтось шепотів його, немов суфлер,
І я продовжував... Було це ніби вчора,
Та ні, сьогодні, тільки що, тепер...
І знову кличе даль мене прозора...

Я знаю те Лисиче над Дінцем,
Де Ви проходили поетом і бійцем,
Де злидні шикували юнаків,
В рядах яких Ваш народився спів.
Вітри заводів гуркіт донесли
І пахощі п'янкої ковили.
І ваших друзів я синів побачив,—
Впізнаючи батьків гарячу вдачу.

Вони, батьків продовжуючи шлях,
Там зорі засвітили на копрах.
... У дні війни

безсмертного Шевченка

Лунали громовісні слова
І пісня України, вік жива;
В простори йшли палкі слова Довженка.

У спільну думу голос Ваш вливався —
Ним хто із нас тоді не чарувався?

...«Лисиче над Дінцем», доноситься поволі.

Без хвилювання я й тепер не зміг
Читати б вірші в тій далекій школі,
З якої шлях в життя мені проліг.
Як не гордиться Вами, наш поет,—
Ви поруч слова ставили багнет,
Тому воно гаряче і живе,
У ньому — щастя Ваше бойове,
У ньому — перші думи юнаків,
Про них Ваш спів, бентежний серця спів.
Всю душу

рідний край Ваш полонив —
Заводи, шахти і простори нив...

І мову рідну і красу-країну,
Любить могутню вічну Батьківщину
Вчите ви юні трепетні серця...
За це одвітно любимо співця

Тієї незабутньої Зими.

Народ говорить:— Наш уклін прийми,—
Нехай твоїх поезій свіжий цвіт
Вінчає перемоги славних літ!

ПЕРШИЙ КВИТОК

Синові Олеся

В дорогу ти вирушив, сину —
Годину в вагоні провів!
Мій хлопче, аж цілу годину!
То ж радості — без берегів;

То ж гордості скільки з отого,
Що ти, бач, не «мамочки» син!
Хоча недалеко дорога,
Та був ти в дорозі один!

В Ірпінь ти приїхав до мене
І вперше тримаєш квитка:
То смужка жовтава, зелена
І чисел мережка легка...

Усе на квитку тім по формі
І ти — пасажир, як і всі.
Звичайний перон і платформи
Сьогодні в святковій красі...

Здалось — незвичайні вагони
І ввічливіші, ніж завжди,

Провідники...

Я з перону
Дивлюся.— Ходи-но сюди!—
Виходиш, дорослий неначе,
Вітаєшся... Що й говорить,
Любов моя світла гаряча,—
Хвилин цих ніщо не затьмить.

Дорогу в життя непомітно
Свою розпочати вже зміг.
Маленька мандрівка у квітні...
Попереду — безліч доріг.

Як батько — твою дорогу
Сьогодні благословлю.
Життя і ніжне й суворе,
Його я завжди люблю.

Люби його й ти і не бійся
Близьких і далеких доріг.
З народом журися і смійся,
З народом, що все переміг;

Будь з ним у дні щастя й тривоги,
Він — сила життя, синок.
... На згадку про першу дорогу
Зберіг я твій перший квіток.

«ВЕСЕЛЕ»

I

У місці тихім, любім,
У літній теплий час,
За соснами, за дубом,
Зустріло сонце нас.

Ми в таборі дитячим.
«Веселим» зветься він.
Чи ж весело? Побачим!
Тут не один загін,
Малечі тут чимало —
Веселих школярів.
Нас пісня зустрічала,
Нас добрий день зустрів.
Приїхав я із сином,
І залишивсь Олесь
Під небом дивно синім,
Прояснений увесь,
У сьомому загоні,
У сонячнім полоні.

Сподобалося, звісно!
Через чотири дні
Тебе, дитяча пісне,
Він підказав мені.

II

Приїхав я до нього —
Олесика малого.
Мене синок повів
Поміж малих дубів,
Поміж малих дубочків,
Беріз та ясиночків,
Поміж струнких сосонок.
Сюрчить у травах коник,
Мелькають промінчата —
Метеликів крильцята.

Ми слухали там птицю,
Ми рвали там чорницю,
Гриби в смішних шапчинах,
Хміль на тонких тичинах.

Про все хлопчина мило
Розповідає сам:
— Отут вужа зловили,
Гадюку вбили там!

Моя іскрино рада,
Мій хлопчику, ти знай —
Ще й не такі є гади —
Сичать на вільний край.

Ми, синку, насторожі,
Щоб ти веселим ріс,

Щоб дні були погожі,
Щоб квітнув сад і ліс;

Щоб квітнуло «Веселе»,
(Веселка виграє!)
І щоб завжди веселе
Життя було твоє;

Щоб літо йшло з тобою
Твоєю стороною,
Щоб дихало сосною
І листом дубняка,
А не війни грозою,
Що смерті чад пуска.

Все, чим душа багата —
Дарунок твого тата,
Дарунок всіх батьків
Для рідних малюків.

На нашій Україні
Куточків скільки є
Таких, як цей, де нині
Хлоп'я, життя моє.

А зветься він «Веселим»,
Там весело малим,
Де м'ятою і хмелем
Стежки для них застелим,
Ще й сонцем золотим.

III

У Клавдієві любім
У літній добрий час,
За соснами, за дубом,
Зустріло сонце нас.

Радіє хлопчик, звісно,
Біжить в гущавині...
Тебе, дитяча пісне,
Наспівує мені.

ЗОРІ

Зорі висипали рясно.
— Татку, полічи!—
Каже хлопчик невгамовний,
З поля ідучи.

Звісно ж, не порахувати
Батькові зірок.
І тоді він обізвався:
— А скажи, синок,
Бач, тримаються у небі —
А чому і як?
— Бо гвіздочками прибиті!
Скажеш, що не так?

Раптом, ніби це навмисне,
Пада метеор.
Мерехтливих зір співає
Мовчазливий хор...

Слід від того метеора,
Мов питання знак.
Відповідь хлопчина згодом,
Що воно і як!

ХТО КОГО ПЕРЕГНАВ

Із гущавини, з кущів,
Чути сміх і чути спів.
Раптом вибігла ріка
Невеличка, гомінка.

А по берегу — хлопчина,
Та ще дівчина прудка.

Втрюх вони — навперегін!
Вже пробігли кілька гін.
От розгін! Іще бери!
Полетіли, як вітри!

Сонце дивиться на них,
Розсипає щирий сміх:
— Зацікавили й мене —
Хто кого пережене?
Хлопчик, дівчинка раптово
Стали... Річка ж швидко — скік!
Перед ними прездорова
Вигинає скеля бік...

— Щоб не скеля — чесне слово,
Перші б ми, обов'язково...
Де взялась ти, гостра скеле!—
Чути слово невеселе.

... А сонце, знай, сміється,
А річка швидко в'ється,
Біжить, не зупиняється,
Сріблом переливається...

ЖУК-ПАРАШУТИСТ

По дорозі трав стеблини,
Деревій.
По дорозі йде хлопчина
Рідний мій.

Зупинився, задивився
На стебло:
По травинці, по стеблинці
Щось повзло.

Я гукаю:— Йди вже, синку!
Здоганяй!
— Ще одну лише хвилинку
Почекай!
От він чомусь розсміявся.
Прибіга.
За ним хмаркою знялася
Пилюга.
— Страховисько незугарне
Лізе вгору і не марно:
Вилізе аж на вершинку,
Напряде

Золотої павутинки,—
Вниз впаде!

Павутинка промениста
І тонка,
А трима парашутиста,
Вниз спуска;
Ніби нитка не порветься,
Бо міцна.
Як той жук поважний зветься?
Дивина!
Можна звать «парашутист»,
Бо такий він має хист!

— Я скажу тобі, мій сину, —
То не жук,
Знай, снував там павутину
Лиш павук!
Ти до лісу ще ніколи
Не ходив.
В лісі більше, ніж у полі,
Всяких див!

Там звіряток пребагато,
Є сичі,
А жуки там і рогаті
Й вусачі!

Павука «парашутиста»—
Без числа!

... В ліс дорога промениста
Нас веда...

БЕРЕЗОВИЙ СІК

В дитинстві пили ми березовий сік,
Не знали ми кращих напоїв.
Ти, березне юн, в сорок перший мій рік
Чого в моїм серці накоїв!

Я з друзями соку твого скуштував
Сьогодні, як в роки далекі.
Я з друзями все, що не вернеш, згадав,
Що більш не приносять лелеки.

А скільки вони навесні нам несли
Казок та високої мрії...
Березовий сік ми сьогодні пили.
Та наша душа не старіє:

Хоч сік нам здається не тим вже на смак,
Що той, найсолодший у світі!
Ти, березне, весело йдеш, мов юнак,
Та й ми не зігнулись ще, друзі.

Однак

Весну вже свою не зовіте.—

Вона перейшла калинові мости.
То що ж нам? Невже сумувати?
Ген біля старої — маленька.

Рости!

Берізонько, юність жива ти!

... У келишки краплі — одна по одній —
Все падають чисті, холодні,
І кожна краплина, мов день твій

чи мій,

Відходить, як любе сьогодні.

Озвались краплини: «Крап, крап». То ж вони
Як дні, що вливаються в роки.
«Крап, крап!» — аж дзвенить.

А мені з даліни

Почулися юності кроки.

Нічого, що в гості зажура прийшла,
Бо ж вічно хвилююче — юне.

Сьогодні згадалась маленька Сула

І плеск почорнілого того весла,

Коли вже з дитинства нас хвиля несла.

Дитинства озвались струни.

ДУША НАРОДУ

Мова рідна звучить, рідна мова —
Шум гаїв, шелест ниви у ній,
Кобзи пісня — тривожна, чудова,
І Дніпра неспокійний прибій.

Мова рідна звучить! Солов'їні
Звуки-промені линуть у світ.
Чую пісню в сусідній країні —
З України летить, як привіт.

Щедра ти, наче серце народу,
Та могутня, прозора, дзвінка.
Мова рідна — від роду й до роду
Переходить гнучка та гінка.

Скільки ніжності в тебе, привіту
До чарівних сестер своїх — мов.
Ні, не буде тобі перецвіту,
Бо в тобі і життя і любов.

Наче зброя великого війська,
Кожна мова народу ясна —

Білоруська, російська, українська:
Їх коріння глибоке єдна.

Рівноправною будеш навіки
В поколіннях звучати завжди.
Мова рідна — то сонячні ріки,
Мова рідна — квітучі сади.

Мова рідна! Яка твоя сила,
Звуки рідні твої золоті...
Ти, як мати, що нас породила,
Як земля, що тримає в житті.

Ти як степу роздолля могутнє,
Ти як вічного моря вали,
Ти — історія наша й майбутнє,
Як з криниці, ми з тебе пили.

України великої мова
В неосяжний полинула світ:
Шум гаїв, кобзи пісня чудова,
Душ людських неодцвічених цвіт.

ПЛАТОНУ МАЙБОРОДІ

Чи згадалось тобі, як ми сіно косили
Раннім ранком у лузі, що перлами грав?
Як з проміннями разом ввіходили сили
У схвильовані душі...

І квітів і трав

Вільні хвилі гуляли,

шуміли,

буяли...

І музичними хвилями ранок проливсь.

В шумі тому, в промінні, ми пісні позичали

І просились вони в незахмарену вись...

В хвилі ті ми пірнали, як в хвилі дніпрові,
В них втопитися можна, та страху — нема:
Солов'ю легко, мабуть, отак у діброві,
Як нам в лузі отому, що цвіт підійма.

Першу ручку пройшли, починаємо другу,
Скуштувавши з криниці води, не з відра.
Ось у травах побігла, пролинула смуга —
То хмарина маленька спішить до Дніпра.

З куреня виходжає знайомий рибалка.
— В мене добрий улов! Буде юшка яка!
Ширшу ручку берить! Та дійдїть аж до балки!
Розімнїть лишень плечі! Коса не важка!

... І ми ширше берем...

І, як хвилі, спливали
Дні за днями і наші, Платоне, літа.
Луг широкий—життя. Часом ручку ми брали
Не широку. Та кожен із нас пам'ята:
—Ширше, хлопці, берить! Ще багато косити—
Луг широкий, тож любить широкий покїс!

Не забув живу воду, краплини роси ти,—
І ту радість, що ранок величний принїс?

І ті соняшники, що, як сонце, яскраво
Орденами світили на грудях землі,
І співця степової могутньої слави —
Жайворонка, що пружні крильцята малі
Не складає—все вгору, та вгору, та вгору
Славу людям і ниві несе на ввесь світ?!

...Чи не хочеш, мій друже, в цю сонячну пору
До Дніпра, в луг отой?

Шле він — чуєш?—привїт...

10. VII. 1958

ВЕЧІР В КАХОВЦІ

Пам'яті Олександра Довженка

Вже вечір. Прибули ми до Каховки.
Із пристані вогнями не рясними
Вона зустріла нових пасажирів —
Вже завтра це будівники твої.

От я й ступив на землю цю славетну.
А пароплав прогук і рушив тихо
Вниз по Дніпру.
Манливо засіяли
Іще яскравіш вогники з кают.

На березі то тут, то там гуртками
Розташувались люди — ще недавно
Були вони чужі та незнайомі,
Тепер здружились, як одна сім'я.

Вже невеличкі ватри задиміли,
Булькоче в казанках пахуча юшка,—

Я ще поглянув на Дніпро — ледь видно
Той пароплав, що іменем Шевченка
Його назвали — красеня нового.
Добраніч, любий! Доброї путі!

Куди ж тепер іти мені? Спитаю
Лишень у чергового, як добратись
До центра самого, де є готель,
Де можна зупинитися на тиждень.

Та от мою увагу привернула
Одна велика мальовнича група —
При самій річці вогнище палало
І тихо пісня жевріла отам.

Сиділи молоді і старші віком —
Он бородач, а біля нього жінка
І зграйка хлопчиків та ще дівчата.
Між них такий знайомий хтось мені.

Та це ж Довженко! Отже не піду я
Тепер до чергового! Швидш до ватри!
На привітання до всієї громади
Почув одвітне і до гурту сів.

І не було ні в кого здивування,
Що ще один приїхав до Каховки —
Це так звичайно і закономірно.
Не можуть люди жити без людей.

Розмови ті ніколи не забуду!
Митець умів розповідать і вмів
Людей послухать, в кожному знаходив
Нове, цікаве, особливе щось!

Я розумів, що це не просто люди
Сиділи, гомоніли із Довженком —
Ні, це його незнані ще герої,
Творці морів, будівники життя.

А той маленький, в брилику хлопчина,
Що з батьком, і серйозним і поважним,
Приїхав у Каховку не на тиждень —
Він кожне слово в ясне серце брав.

У вечір незабутній я побачив
Не одніі Каховки у майбутнім
Картину величаву, урочисту,
Що геніальний майстер відтворив.

В уяві нашій давніх днів легенди,
Віків глибини, скіфська даль камінна,
І спрага степу маревом казковим
В уяві нашій грала і пливла...

В уяві нашій Січі віщий гомін
І полонянок бідних скорбні лиця...
Уяву нашу стріли пронизали —
Отруєним торкнулися жалом...

В уяві нашій — вершник вирушає,
Не боячися гострих стріл отруйних —
Він мсту несе за полонянок сльози,
Червона хоругва в його руці...

...Глибока ніч. Вже спить отой хлопчина,
Поклавши голову матусі на коліна,
Він мабуть бачить в сні, що уявляли
Ми всі круг вогнища, біля Дніпра.

Десь забарившись, чайка пронеслася,
А з далени, можливо з плавнів темних,
Озвався ледве чутно дикий качур,
Шукаючи подругу в ніч глуху...

Були ми зачаровані словами
І лиш тому незчулись, що над нами
Пливла у зорях урочиста ніч,
Сама чаруючись Дніпром величним.

—Що ж, друзі, спати вже пора, бо вранці
Чекає всякий клопіт, влаштування.
— Зустрінемося на будівництві з вами!—
Усміхнений промовив бородач.

— Та на розстання можна потихеньку
«Реве та стогне» ... Правда ж, непогано?
... І місяць слухав. На Дніпро дивився
І поринав та виринав, ясний...

Вогонь погас, але не гасла пісня —
Вона із серця линула і мрії
Людські будила, жевріла, цвіла...

Її душею був митець великий.

23—25 січня 1957
Ірпінь.

ГОЛУБИ

(ПАМ'ЯТІ ОСТАПА ВИШНІ)

... поховай мене, брате,
Вірний товаришу,
В вишневім саду...

Він більш дверей не відчиня
І голубів своїх не кличе...
Він більш не зустрічає дня
Веселим усміхом обличчя.

Цього ніколи не забудь:
І сонце тепле, променисте,
Й тебе, кленовий свіжий листе,
Що застилав останню путь.

Квіток жива ріка пливла,
Народу плин, народна туга...
Письменника, творця і друга
Вік не забудуться діла.

Ми знаємо ціну журби,
Народу чистоту сумління —
Його думки—не сон, не тління —

Вони пролинуть в покоління,
Як в небо сизі голуби,
Остапа Вишні голуби.

Гіркі жалі, терпкі жалі,
Так. В серці — туга полинева,
Та поряд — усмішка вишнева —
Як цвіт безсмертної землі.

Народ наш гордий за синів —
Таким лишатись вік в народі.
Їх шлях — як промінь заяснів.
Життя їх — слово у поході.

... Могутні нам шумлять дуби —
Хвала вам, вічності дерева!
І мрійна, сонячна, вишнева,
Ти, думо, линь як голуби,

Остапа Вишні голуби.

30 вересня 1956

ПЕРЕД СІКСТІНСЬКОЮ МАДОННОЮ РАФАЕЛЯ

Змогла ти всіх увагу прикувати
Не золотом — живим огнем в очах,
Краси володарка, велика Мати,
Із сином-паростком коханим на руках.

Не висота небес — ясна, бездонна,
Привабила і не богині лик,—
Проста й велична ти ідеш, Мадонна,
Із серця в серце, з віку в новий вік.

В тобі твого творця нам видно, Мати,
Йому з тобою вічно теж стояти,
Чи йти разом у даль світів, земель...

Через віки мисль посила єдину,
Найвищу віру і красу—Людину,
Як серце власне, геній Рафаель.

Москва, 1955
Виставка картин Дрезденської
галереї в Москві

ЗА РАДІСТЫ!

(БІЛЯ «АВТОПОРТРЕТА З САСКІЄЮ
НА КОЛІНАХ» РЕМБРАНДТА)

Ой, щастя ж сонячне твоє!
Ой, радості у тебе є,
Вона — то очі милі...
Поглянь — потоком світла б'є,
У келиху аж виграє...
Та навіть той, що вік не п'є,
Від келиха в цій хвилі
Відмовитись не в силі...

Ні, почуття не зміряти
Великого, святого!
Любити, мріять, вірити...
Щаслива будь, дорого,
Щаслива будь дорога їм
В житті безжурнім, молодім...

Він каже ніби:— Я люблю!
Любов мене спіткала!
Мені він каже:— Не велю, —

Через віки — прошу, молю,
Теж підніми бокала!

... Великий сонячний співець!
За сяйво днів веселих
І за початок — не кінець —
Твого життя цей келех!

... Вона — вся ніжність і порив —
У тебе на колінах.
Ти світ кохання всім відкрив
У радості перлинах.

Тут Пушкіна «Адель, играй!»
Веселе чую слово,
Де радість плине через край
Весняно, барвінково...

Я у віки гукнув:— Агов!
(Душа моя тривожна...)
Красу, що ти в житті знайшов,
Душа вітає кожна.
Так. Вічні радість і любов —
Їх пережить не можна!

1955

*Виставка картин Дрезденської галереї
в Москві*

КРАСУЙСЯ, РІДНА УКРАЇНО!

Веселий травень... Перші квіти...
Про щастя наше спів луна.
Як нам з тобою не радіти —
Це ж знову надійшла весна!

Весною пахне тополина...
Ти, як весна... Співай і мрій,
Моя вітчизно — Україно,
І юний красень — Київ мій.

Весна іде в твої долини,
Б'ють хвилі в берег дніпровий.
Красуйся, рідна Україно,
Пишайся, рідний Київ мій!

Цвітять, троянди і калина!
Весна, і сонце, й тепловій...
У дружбі з Руссю Україна,
З Москвою в дружбі Київ мій.

А в серці в мене, в серці в мене
Що діється, які пісні...

Щаслива будь, моя ти нене,
Не відцвісти твоїй весні!

... Весни бурхливої година...
Ти — як весна, в красі новій,
Орденоносна Україно,
Орденоносний Київ мій.

Гірськими
дорогами

Я БАГАТО ДРУЗІВ ТУТ ЗНАЙШОВ

Алеко Шенгелія — від серця.

в Тбілісі вперше, але сміло
Міг сказати, що був я тут не раз —
Як знайомого мене зустріли,
Показали весь мені Кавказ.

І ніякого немає дива —
Місто полюбилось мені,
Нелегка історія правдива,
Береги скелясті, крем'яні.

Особливо ж почуття крім того
Я до міста маю і тому:
В давні дні солдата молодого
Зустрічати доводилось йому.

Сад Муштаїд. Дві старі чинари,
Їх, могутніх, не забудь мені,
Вітами, здалось, торкнулись хмари.
Бачив батько їх весняні дні.

Батько мій пройшов військову службу
У старім Тіфлісі, за царя.
Добру мав з одним грузином дружбу
І читав йому він «Кобзаря».

«Прийдеться в Тбілісі побувати,
Дуже прошу, ти його знайди:
Поблизу гори Давида хата».

Загубилися старі сліди...

Де живе, та й чи живий, не знати,
Передать привіту я не зміг.
Але, батьку, знай, переступати
Довелося не один поріг —

Був лише один товариш в тебе,
А у мене друзів більше ста.
Завітять до них у гості треба,
Справа ця вже не така й проста!

Зустрічаюсь з ними, розмовляю
І від твого імені, бо ти
Вчив любить народ усього краю,
Йти шляхами дружби, простоти.

Від товаришів, що я в цім літі
У гостинній Грузії знайшов,
В їх сердечнім дружньому привіті
Посилаю і свою любов.

3.XII 1957

ВЕЧІРНІ КОЛЬОРИ

Цвет небесный, синий цвет,
Полюбил я с малых лет.
Это цвет моей мечты,
Это краска высоты.

Николоз Бараташвили

«Синій цвіт» Бараташвілі,
Сині далі... Сині хвили
У замріяних очах.
Небо синє, синій шлях...

Мов при піднятій завісі
В синіх кольорах Тбілісі.

Бачимо з гори Давида
Мальовничі краєвиди.
Потім вечір фарби сині
Ще згустив. І чорні тіні
Понад містом попливли.
Вмить над ковдрою імлі
Сипонули ясні зорі!
Скільки їх на всім просторі,—
Золотавою дугою

Понад Замком, над Курою;
Золотом розшитий килим —
Місто унизу мигтить,
Самоцвітом, злото-пиллом
Сяє казкою щомить.
Наче в дивну казку вікна
Відчинила нам гора.
«Не забудь її повік нам!»
Каже друг мені Кара*...

— Правду говориш, амханакі!—**
Я Сейтлієву в одвіт.
Місто сяє дружби знаком,
Дружби, що чарує світ.

Так. Повік я не забуду
Блиск очей і сяйво зір.
... І розкриті наші груди
Чистий вітер п'ють із гір.

* Кара Сейтлієв — туркменський поет.

** Амханакі — друже (груз.).

ГІРСЬКИМИ ДОРОГАМИ

I

З ластівками та вітрами
Прибули ми в Сагурамо.

Показалася далека
Шапка снігова Казбека.

Пролетить одна хвилина
І навстріч нова картина:

То фортеця на вершині,
То Арагва у долині.

Проклинає цю дорогу
Той, хто має душу вбогу;

Нелегка, хоч мальовнича.
Є у ній щось войовниче.

Вже прославлені навіки
Ці гірські бурхливі ріки.

Що скажу про них нового?
Слався, чиста їх дорого!

Між камінням, там, де скелі,
Воркотять річки веселі.

Через кам'яні навали
Путь не швидко пробивали.

Та пробили, та пробились,
Не примовкли, не спинились!

І в оцій таки годині
Хочу мовити людині:

Щось зробити, відшукати
Часом важко, що й казати.

Та ріка тут приклад наче —
Зробить все той, хто не плаче,

Хоч і важко, хоч і круто,
Але волю — не закуто,

Волю праці, боротьби.
Все знайди і все зроби!

...З ластівками та вітрами
Прибули ми в Сагурамо...

II

Таки ж митець природа!
Поглянь: з камінних брил
Велична птиця горда
Звела могуття крил.

Здається, на хвилину
Проснеться кам'яна,
Ширококрилля кине
Над гори ці вона...

Побіля тої птиці
Замріявся чабан,
Піднявши у правиці
З водою добрий жбан...

То витвори природи
Із непохитних брил.
У владаря ж, в народу,
Далеко більше сил.

Я шлю йому вітання,
Усе він перемиг.
Його ясне кохання
Розтопить лід і сніг.

Це ж під його руками
Форм інших набира
Той гордовитий камінь —
Стара, як світ, гора.

Прониже землю навіть
Людини віщий зір.
Її мені б прославить...
Людина — вище гір!

III

Природа всього натворила.
Для чого ця з каменю брила?
Скажу, адже ясно мені:

Людину, що вік відробила,
Згадають в своїй стороні —

Їй пам'ятник мусить стояти.
Природо велична моя ти,
Ще ти зрозуміла
І каменю брили
Для свого володаря також лишила!

IV

Слава людям

Сказати щиро
Ми не забудем
За першим тостом:
— Слава людям!

Ґрунти важкі тут,
Бач, кам'яністі,
А з них же соки
Прозорі, чисті...
А з них же соки —
Їх знають всюди,
Їх добували
Ґрудящі люди.

Не легко соки
Оті дістати,
А їх дістав ти,
Ґрузине-брате.

Що світлі грона,
Шум-виногради

Ти посилаєш
Як серця радість:

Для всього люду,
В Москву і далі —
В селі якутським
Гра «Цінандалі».

— Зігрійся, друже,
Вином і чаєм!
Серцем-душею
Тебе стрічаєм.

Багато гір тут
І скель камінних,
Та більш любові
В серцях незмінних.

Багато гір тут,
Орли на скелях,—
Та більше ширих
Сердець веселих!

V

«Серце Кахетії» — значить Кварелі.
Будьте щасливі, світлі оселі,
І Алазанська долина люба
І віти пружні гірського дуба.

Щедра земля тут і щедрі люди,
Краса природи сповняє груди.
Забути край цей? Ні, друже! Ді там!
Будьте щасливі, пастух з поетом,

І виноградар, що йде на гору,
В п'ятдесят сьомий, в осінь прозору.

То Чавчавадзе в рідні оселі
Із Сагурамо йде у Кварелі.

Будьте щасливі, будьте веселі!

* *
*
*

Над чим задумались громади гір?
Їх чола покриває тінь хмарини,
Спливла вона і пасмо світла рине
І заливає знов громади гір...

Мелькають світлотіні на вершинах,
А іскри дум у голові моїй...
І раптом — суму витканий сувій,
Як тіні від хмарини на вершинах...

І «ластівко моя, лети, лети»*
Мене тривожить і не має міри.
Та сум ще світлий мій, нема зневіри,
Я слухаю: «О ластівко, лети!»

І уявляю — ген моя Нестан.
Вона — мені назустріч! Що там гори —
Перелітає птицею простори...
До мене поспіша моя Нестан...

* «Лети, моя чорна ластівко» — груз. народна пісня.

І пушкінське «Мій світлий сум» співає
Душа моя, і я вже — пісня сам.
І лину вище гір навстріч вітрам,
Над скелею минаю древній храм,*
Душа моя про світлий сум співає...

* Будівля монастиря в старій столиці Грузії Мцхеті. Вона ніби виросла з скелі.

ІЛЛЯ ЧАВЧАВАДЗЕ

Вітчизно люба! Ти ж коли
Буятимеш у цвіті?

І. Чавчавадзе, 1861 р., «Весна».

Він так весни чекав для батьківщини,
Він кликав край збудитися від сну.
У веснах Грузії, у горах чи в долині,
Співця весни ми бачимо весну.

Його поезія нам сяє днем прозорим,
Теплом любові сповнені слова.
Хто жив з народом і ділився горем,
Того народ повік не забува.

Високих дум політ ніхто не стрима,
Гіркого роздуму про волю, рідний край.
В народного поета слово, рима
Не пустотливий жвавий водограй...

Поетова душа завжди з народом —
І сум її і теплота надій.
В життя широке разом увіходим.
Співцю такому, Грузіє, радій!

20. X. 1957

Тбілісі.

ШЛЯХ НА КОДЖОРІ

Шлях оцей лягає на Коджорі,
Аж горять переліски малі,
Наскрізь видно їх — такі прозорі.
Щойно їх кували ковалі —
Осінь йде шляхом тим на Коджорі.

Кожен лист мов з щирого металу,
Ледь землі торкнеться — лине дзвін.
І медалей гірку вже чималу
Котить вітер. Бач, навперегін —
Кожен лист мов з щирого металу...

Щедра осінь котить на Коджорі.
Вибіг і над кручею застиг,
Вузлуваті лапи звівши вгору,
Дуб старий — ось кинеться, мов тигр...

Міддю осінь сипле на Коджорі.

МТАЦМІНДА *

І. Андроннікову

Як пам'ятник вічний сама
Звелася гора над містом
І душі людські підійма,
Сповняючи духом врочистим.

Стоїть вона в повній красі,
Відкрита для зору завше.
Йї в думках вклонилися всі,
Слів зайвих при цім не сказавши.

І в тому є святість чуттів,
Священна для кожного тому,
Що спокій синів та братів
На вічнім підйомі крутому
Вона береже.

І коли
У квітах їх бачиш ти весни,
Здається, камінні вали
Стоять, ніби варта почесна.

* Мтацмінда — священна гора (груз.). На цій горі поховані грузинські поети і російський поет Грибоедов.

*Білорусь ти моя, Білорусь,—
Синьоока сестра України...*
Володимир Сосюра

Пісенною

землею

НАД БОРАМИ

Рід крилом літака мій Чернігів проплив,
Юність моя пропливла.
І в душі обіззався пісень перелив —
Дар незабутній села.

Розлилися луги, розлилися ліси
Зеленоводдям весни...
Нижче над бором мене понеси
І навій призабуті сни.

От і знизивсь літак... і земля дорога
Вже, здається, черкнеться крила.
І назустріч берізка летить, підбіга,
Ромашка от-от зацвіла...

І незчувся тут я, лиш подумати встиг,
Де Білорусь почалась.
Ти ж привіталась з купалиних книг
І в серці моїм розрослась.

В серці моїм поселилась з тих пір,
Коли я, твій друг і сусід,

«КАЛІ ЛАСКА!»

«Калі ласка, калі ласка»...
Дружнє слово не забути.
Перше слово це у Мінську
Довелось мені почути.

А під новий рік від друга
Телеграма: — час не гайте!
Зустрічати, калі ласка,
Приїжджайте, прилітайте!

І якщо в моїй розмові
«Калі ласка» часто буде —
Що ж, за те гостинне слово
Вибачте мені ви, люди!

Чув те слово, наче пісню,
Я в купалиному домі.
Хочу, щоб слова такі
На весь світ були відомі;

Щоб народ народу мовив
Без усякої прикраски:

Через води, океани
Щоб звучало:
— В гості просим,
Завітайте, калі ласка!

СТУДЕНТ ЯНКА РОМАНОВСЬКИЙ МАЛЮЄ ПОРТРЕТ ШЕВЧЕНКА

Хлопець підійшов до ганку,
Очі, мов озера, сині.
— Це онук Купали Янки,
Янка теж, студент віднині.

Нас знайомлять.
В ту ж хвилину,
Зовсім це не випадково,
Про Шевченка, Україну
Щира виникла розмова.

— Ви, можливо,— каже Янка,—
Бачили мою картину
У музеї?

...На світанку
За фургоном йде хлопчина.

Шлях далекий... Дошовита
Певно днина... Ой, негода.
На хлопчині ж сіра свита,
Панові його не шкода.

Пан у теплому убранні —
Не промочить дощ фургона,
Хлопець козачком у пана,
Хлопець — пішки до кордону...
В місто Вільно хлопець пішки
Йде за тим фургоном далі.
Ви тяжкі шляхи-доріжки,
Ви, Тарасові печалі.
Справжнє горе, юні мислі
Ми читаєм на картині.
Хмари над шляхом навислі...
Хлопчик у тонкій свитині...
Ми в художника спитали:
— Хто поміг тобі, скажи нам?
— Про Тараса вірш Купали
Горем писаний єдиним.
А «Кобзар» то ж книга наша,
Доля ж бо одна в народів.
Горе — то бездонна чаша:
З неї пив, коли проходив,
З неї пив Тарас в дорозі,
Як невільник.

Де ж те Вільно?

У задумі, у тривозі
Він ступає... Горе спільне
Поділив художник з нами.
То ж тобі спасибі, Янка,
Що провів і нас шляхами,
Де Тарас стрічав світанки.
Душа душу розуміє,
Серце серцю довіряє...
... У віках зоря ясніє
Ще яскравіш. Не згорає!

ДУША І ПІСНЯ

В. Ф. Луцевич

Ой у полі, на світанку,
Каже нива: — Слухай, Янку!
Прошумлю тобі співанку,
Зрозумій лишень без слів.
А про що шуміла нива?
— Хочу бути вік щаслива,
Людам щоб доволі млива...

Янка серцем зрозумів.

І слова знайшов незвичні,
І прості вони і вічні
Сонцем гріють в зимнім січні,
А добірні, як зерно.
Чуєте? Шумить вам нива:
— Я щаслива, я щаслива!
Людам теплі ці припливи —
Хвилі золота дано.

З другом в полі ми стояли,
Пісню слухали, казали:

Не вмира душа Купали,
Стала піснею вона.
І шумить, шумить нам нива...
А зелена хвиля-злива
Ліне, котиться щаслива,
В наше серце порина...

МІНСЬК

Тут ліс шумів, мені сказали,
Де вирости нові квартали
І корпуси тут підвелись
Нових заводів.

Подивись,
Яке просторе і широке
За мирні будівничі роки
Тут місто виростло...

Мені
Як не радить? Адже не в сні
Я бачив чорні, злі руїни
Міст Білорусі, України.
Уламки, скрючене залізо
Як гостро в душу нашу лізло,
А той важкий і сірий камінь...
Хтось невидимими руками
Давив серця нам
І гнітив.

Не задавив! Народ творив,
Народ створив.

Ні, це не в сні —
Проспектом проїжджаю новим

І Мінськ всміхається мені,
Впиваюся його я словом.
Сусіда мій говорить: — Брате,
Сподобалось? А це ж початок!—
І в пам'яті моїй Хрещатик
Став оживати, виростати!
Двох міст чудові магістралі.
На них, з найкращого б граніту,
Чи з сплаву золота і сталі,
Скульптуру б звести знамениту
Отим, що, врятувавши світ,
Трудом своїм
чарують світ.

ШКОЛЯРІ САДИЛИ БУЛЬБУ...

Їдемо. Поля та вьоски
Та березові гайки.
Землю дощ весняний хльоска,
Розгулялися струмки.

Перегнали хмару сиву —
Сухо, тут дощу нема.
... Вийшло ген дітей на ниву!
Школа в полі не дарма.

Забажалося із ними
Походити по ріллі.
Привітаннями гучними
Обізвалися малі.

— А ми бульбу, бульбу садим!
... І про бульбу пісню враз
Підхопили тут щосили,—
Не потрібний їм наказ!

«Що картоплю знають всюди,
Хто її, смачну, забуде,

Чи в мундирі, чи товчену,
Чи варену, чи печену?

Трам-там-там, та-ра-рам
Без картоплі кепсько нам!»*

Я тоді із школярами
Бульбу теж оту садив,
Що у жвавій пісні прямо
Як одне з найбільших див!

На прощання рук стискання
І прохання ще одне:
Коли буде вибирання,
В гості викличуть мене.
Тож приїдьте!

Будем в полі
Бульбу визрілу пекти.
Кращої у жодній школі,
Аніж наша, не знайти!

«Ми із неї зварим кашу,
Всю рідню покличем нашу.
Кому каша обрида —
Є в нас юшка, не вода!

Трам-там-там, та-ра-рам,
Хай картоплю в ющі їсть».

— Що ж, приїду я охоче,—
Бо садив же недарма!

* «Бульба» — білоруська народна пісня. Переклад мій.

... Ніздрі ніжний дим лоскочє,
Дим, якого ще нема.

... Вогнище цвіте незгасне —
Вітерець не задува...
Ах, так це ж дитинство власне
У димку тім проплива...

Пастушки, далекі друзі,
Вогнище в осінній час...
І димок на виднокрузі...
Так. Приїду я до вас!

«Ой, турі та розтатури,
Ми не панської натури! —
Знаємо усі як слід:
Без картоплі — не обід!
Трам-там-там, та-ра-рам,
Без картоплі кепсько нам!»

ОЙ БЕРЕЗО КУЧЕРЯВА...

Ой березо кучерява,
Ти красуня лісова!
Ти рости, здіймайсь на славу,
Вслухайся в мої слова.

Я на тебе й за годину
Надивитись не змогла...
Вишуми думки дівчини,
Що в гаю цьому росла.

І шумить береза дивно,
Мов словами промовля,
Так чарівно, переливно,
Що заслухалась земля...

Що заслухались простори...
А дівчина все ж сумна:
Чом береза білокора
Вміє так, а не вона...

Коли б вміла — зашуміла,
Він почув би вдалині,

Що я вперше полюбила,
Полюбила навесні.

Зеленійте, ніжні трави —
Серце думи висіва...
Ой березо кучерява,
Ти красуне лісова!

В ГАЮ МИ ЗУПИНИЛИСЬ...

Окинуть зором ти встигай
Струмок в траві, зелений гай,
За гаєм — поле...

Болота

Пташина зграйка проліта.
Машину зупини, водій,
Тут наш привал! Душа, радій —
Краса яка! Дорозі край!
Берези шум грудьми вбирай.

Як лагідно шумить розмай,
Березовий, веселий гай!
Як весело озвався мені...
А як шумів в тривожні дні?
О грізно як перешумів —
Не міг терпіти ворогів.

— І в нього також є душа! —
Сказав шофер.

Про Талаша,
Про партизана-старика
Шумлять гаї, шумить ріка,

Усе отак — шу-шу, шу-шу...
Прносять славу Талашу.
І ось не шум ясний в гаю —
Я заколисаний стою:
«Тьох-тьох», собі гніздо зів'ю.
Ми дякуємо солов'ю
За цей концерт, концерт в гаю.

І хочеться, щоб вічний ліс
Іще могутнішав та ріс,
Він партизанам був за дім,
І скарбом поділивсь своїм —
І ягоду й гриби щорік,
З беріз давав солодкий сік,
Траву і мох за постіль слав
І таємницю зберігав.

...Концерт в гаю. Дівчата йшли,
Яких пісень отам знайшли,
І про зозулю, що кувала,
Дівчатам вість передавала...
Цвіт позбирали,
Пісню ладнали,
Хмелем ліщину
Перевивали...

В'ЯЗАНКА — СЕЛО КУПАЛИ

Видно В'язанку — село Купали,
Вранці ми до нього завітали.
Перед ним дубів стоїть громада,
Гаю довголітнього принада.
Ось воно, те місце, де ступали
Ноги хлопчика — майбутнього Купали.
Як чарує цей світанок синій.
В'язанка пісень — вінок весінній.
В'язанка — пісень вінок... І поле,
І манливі дивні виднокіла,
«Сажалку» — ставок побіля саду,
І дубів поважну ту громаду,
Звичайнісіньку поета хату,
Біля неї ароматну м'яту,
Яблуні, порічки, горобину —
Їх зелену мову без упину —
Це мені довіку не забути,
Хоч не довго довелось побути.

Дівчина там поливала квіти.
— Звідки ви? — спитали ми в дівчини.
— Ви мене по-простому зовіте,

Леся я. А звідки? З України.
Прозвучав і тихою луною
Відгукнувся унизу гудок.
Ой піду я лугом-долиною,
І не чутним буде тихий крок.
З думою Купали я піду
У вінку — пісенному саду:
В'язанка — пісень отой вінок.
Хай нечутним буде тихий крок.

* *
*

Їхав я по Білорусі
У весінню любу пору,
Чув я пісню, що лунала
Із незайманого бору.

То берези зашуміли
І душа моя співала
Думу, що лишив назавжди
Нам на радість наш Купала.

Я ПОЛЮБИВ ГУСТІ БОРИ

У Білоруській стороні
Побути випало мені
Не тільки навесні.

В серпневі ранки, вечори
Я полюбив густі бори...
Грибів хоч цілий віз бери!

Тих не забудь мені годин...
Такий знайшов я гриб один —
Белевич заздрих — бору син.

А тут і ягоди смачні
Назустріч потяглись мені —
Малини жевріли огні.

І косяника й ще якась —
Оцій вже назва не знайшлась,
Але ж солодка удалась!

І знов гриби — «моховики»,
«Обабки», також «маслюки»,
Чи ще інакше «козляки»...

От «сиріжечки» малі...
І раптом бачим біля пня
Гриба — такого красуня —
А гордий — прямо в королі!

Ну й розмальований — по моді!
Подібне щось мені й Неході
У вічі кидалось не раз:
Поїдь лишень ти на Кавказ
У дні найкращого сезону,—
Той гриб стоїть серед вагону,
Або лежить, або сидить,
В купе сигарою чадить...

Щось є отруйного у зорі,
У галстуці (там небо, зорі...
І цятки, як на мухоморі...)
Щось є отруйного і в тім,
Що криком — виглядом своїм
Симпатію ще де-не-де
Червивий гриб отой знайде...
У нім отрута, в ньому «яд».
Не пропускать ні в ліс, ні в сад!
Їх скорше вивести якби!

.
Туди прямуєм, де дуби,—
Це ж там «піддубники» — гриби!..

ГОРОБИНА

В давнє грозове літо,
Кров тут було пролито;
Кров партизанського сина...
Здавна горить горобина.

Матері серце терпне...
— Місяцю теплий, серпне ---
Ти запалив горобину,
Дні чи повернеш сину?

Він молодий, не нажився,
Не надививсь, не любився...
Чуєш бо, місяцю серпне?
З горя все в грудях терпне.

Серпень проходить борами...
Крізь горобині брами
Днина проводить днину.
Не погасить горобину,
Як матиного болю
Нам не полегшить з тобою.

Грози минули давні,
В матері ж — свіжа рана —
В лютому, а чи в травні,
В пізню годину, чи рано...

ПАРТИЗАНСЬКА

Що ліс бачить, земля чує,
Де партизан заночує.
Як він ворогу віддячить,
Земля знає, ліс побачить.

Ой ліс бачить, земля знає
Непокірного Миная.
Не його лише одного —
Месників народу много.

Скільки тут кущів та листу —
Стільки маєм куль фашисту.
Об шорстку стару дубину
Ми йому почешем спину.

Чом прийшов, поганий сину?
Ми підсадим... на соснину!
Обізвалася зозуля —
Ще одному в серце куля!

Чом тонка береза біла
Нахилилась, заскрипіла?—

— Що то сталось, що то значить?
Земля чує, а ліс — бачить!

...Розібрав оці слова я
В безкінечнім шумі гаю,
У колишній грізній пущі,
Де боролись невмирущі.

В ГАЮ ТВОЄМУ...

В гаю твоєму був я влітку,
В гаю твоїм знайшов я квітку —
Мов зіронька вона мала,
Сміється, весело пала...

Той вогник — сонячну лелітку,—
Тобі приніс зірчину-квітку,
— Вона тендітна та мала!—
Її охоче ти взяла.

Побіля серця ти поклала,
Її сховала від усіх.
І тільки для очей моїх
Сміялася вона, сіяла...

Невже у ній чарівна сила
В маленькій квіточці-зорі,
Що нас таємно поріднила,
Хоч ти зі мною не ходила
В гаю у вранішній порі...

ОЗЕРО НАРОЧ

Озеро Нароч вщерть сповнено силою,
Щось таємниче в ясній глибині.
Я порівняю його із милою —
Дивиться ж ясно у вічі мені.

Озеро Нароч легко впізнаю,
Якщо до нього випаде шлях:
Дівчина люба із того краю —
Озеро Нароч в її очах.

Бачив його я в ніжному зорі,
Берег дрімучий також зустрів:
Всі ж умістилися дивні простори
В роздоллі зору,
в б'єрезі бр'ів.

З ліричного

Щоденника

ТОБІ

Найбільш кохаються весною —
Весна знайомить і єдна.
А ти зустрілася зі мною
У зимку, в пізній час, одна.

Нехай гуляє хуртовина,
Гудуть вітри, летять рої
Сніжин-зірчат... Зими картина...
А нам співають солов'ї!

Що з того, що морози в січні?
На серці тепло, гаряче.
Ми до морозів лютих звичні —
З тобою йдем плече в плече.

...У ті зимові холоди
Мені весною ти цвіла,
І сонце лиш одна єдина
Для мене замінить змогла.

1957

БІЛЯ ДУНАЮ ТИ ПРИСНИЛАСЬ...

Тихо, тихо Дунай воду несе...
З пісні

З думкою про тебе засинаю,
З думкою про тебе я проснусь.
Чути сплески тихого Дунаю —
Чарівний прогнати сон боюсь.

Але сну кінчилась дивна пряжа.
Ледве чутний сплескує Дунай:
Він мені про тебе все розкаже.
Говорити, друже, починай!

Тихо, тихо плинуть сірі хвилі.
Зовсім ти, Дунай, не голубий,
Бачити таким тебе — не в силі,
Я заплющу очі... От такий,
Вимріяний, голубий, грайливий
До душі мені ти.
Наче в сні
Я стою закоханий, щасливий,
Та від милої в далечині.

І хоч в сні була ти біля мене,
Я його, мов пряжу, обірву,
Бо тебе, закохану, щоденно
Хочу бачить швидше наяву!

Братіслава, 1955

ПОДАРУНОК

Візьми моє серце,
Дай мені своє... *З пісні*

Кожен золотий листочок
Став тому таким,
Що ти зором, наче сонцем,
Обвела ясним.

В кожному тому листочку
Дар твого тепла.
І його, неначе серце,
Ти мені дала.

За невидану заграву
В нашому гаю
І тобі назавжди серце
Щиро віддаю.

Ще недавно ледь помітна
Прозолоть була.
А тепер яке навколо
Вогнище пала!..

Золото, багрянь
Та куди не глянь...
Кожен той листок, як серце,
Люба віддала.

РУКИ МИЛОЇ

Ввійшла в мою душу тривога,
З тобою разом увійшла.
Ясніша ти сонця ясного...
Мене, як той хміль, обплела.

Ой рученьки ніжні та милі,
Обійми забути не в силі...

Ясніша ти сонця ясного,
Та хмарка печалі мене
Засмутить завжди на дорогу...
Тривога моя не засне.

Ой рученьки милі та ніжні,
Ой рученьки ви білосніжні —

Невже вони можуть обійми
Розкрити другому з півночі...
Ти ліпш мені серденько вийми,
Закрий назавжди мені очі.

Ой рученьки, ніжні хмелини,
Обійми під шепіт калини...

* *

*

Коли розлучаються двоє...
З пісні

Весна запашною травою
І цвітом нас кличе в луги.
Коли зустрічаються двоє —
Радіють Дніпра береги.

Та от ми почули з тобою
Сердечний зажурений спів:
«Коли розлучаються двоє»...
І кожен із нас посмутнів.

І навіть луги похмурніли,
Поблякла дніпрова краса.
До мене горнулася мила,
Вилась, мов жалоба, коса...

І може тому, що від болю
Стискались серця молоді,
Не розлучатись ніколи
Ми поклялися тоді.

Нас тільки війна розлучила,
Гіркою розлука була,
Та пісня ота ніби сили
Великої нам додала;

Бо все, з чого серце радіє,
Колись ми зустріли при ній.
І в зустріч майбутню надія
У пісні звучала сумній.

І знову квітками, травою
Нас кличуть пахучі луги...
Коли зустрічаються двоє —
Ясніють Дніпра береги!

ДОРОГА В ГАЮ

Ой дівчина по гриби ходила...

З пісні

Ой дівчина по гриби ходила,
У гаю осіннім заблудила.

Заблудила — ні в кого спитати...
Дома дочку виглядає мати.

Тут назустріч хлопець виходжає
І дорогу в дівчини питає.

— Якби знала, чом не показати...—
Довелося разом їм шукати.

Потішалася крута стежина,
Поколола руки їм ожина.

Їх кущі барвисті не пускали,
Щоб удвох ще довше поблукали.
І, здавалось, заздрила ожина:
— Може буде хлопцеві дружина!

А ліщину хміль там обіймає,
Ніби хлопця він чомусь навчає...
Хлопець ніжно пригортає строгу.
Тут їм стежка вказує дорогу!

Ах ти, стежко, чому поспішила,
Ще, гляди, розлюбить мене мила!
Розлучатись юним стало шкода...
Отака тут сталася пригода!
До цілунку привела стежина,
Таки ж буде хлопцеві дружина!
Ту дорогу у осіннім гаю
Назавжди і я запам'ятаю.
Бо хто щастя і любов знаходить,
Той назавжди в моє серце входить,
Тому щастю, як своєму, радію,
Бо плекаю і свою надію...

Слава тій дорозі вічна буде,
Що веде вас до кохання, люди!

КОЛИ ЦВІТУТЬ КАШТАНИ

Квітнуть каштани в маю,
Душу тривожать мою:
Тут, під рясними каштанами,
Вдвох зустрічали світання ми,
Заздрили тут солов'ю...
Вдвох чарувались каштанами
І повертались останніми...
Чом же один я стою?

Квітнуть каштани, бузок...
Чом соловей наш замовк?
Десь полетів за дібровами,
За берегами дніпровими
Кращих шукати квіток.
Він за піснями-обновами
Лине гаями-дібровами.
Ні, соловей не замовк!

Будуть співать солов'ї.
Де ж це дороги твої?
Люба! За чим полетіла ти?
Душу так хочеться вилити —

Пісню навіють гаї.
Душу так хочеться вилити...
Люба! Невже не любила ти?
Слухай! Ізнов солов'ї!

Як же вони розцвілись,
Наче в ті весни колись.
Це ж під оцими каштанами
Вдвох зустрічали світання ми.
Де ж ти тепер, озовись?
Ми чарувались каштанами,
Йшли ми додому останніми,
Першими вдвох тут зійшлись.

Я тебе кличу і жду,
Мрію свою молоду.
Вірю, що знов не останніми
Стрінемось ми під каштанами,
Понад Дніпром, у саду,
Де обмінялись вітаннями,
Де зустрічали світання ми,
Чули ми щастя ходу.

Пісня звучить солов'я...
Чуєш, кохана моя?
Ми вечорами, світаннями
Тут обмінялись вітаннями...
Жду під каштанами я,
Щоб нам дослухати, дівчино,
Щиру, бентежну, не вивчену,
Пісню нову солов'я!

ПОВІНЬ

Повінь весняна́, бистрінь шалена,
Всі путі поглинула вода.
І пливуть, здається, верби, клени...
Хвиля — сила весен молода!

Чи ж чекать мені, аж поки води
Стихнувши увілляються в русло?
Та весною поміж нами згоди
І не буде, як і не було.

Довго б довелось чекати спа́ду!
Та й характер маю не такий.
Я собі самому дам пораду:
Не впускаю до серця супокій!

Що мені ця повінь? Не злякає!
Що мені шалена течія?
Десь кохана мріє і чекає,
Виглядає десь любов моя.

Теплих почуттів до неї повен,
Я без неї жить і дня б не міг!

У моєму серці — більша повинь.
Серце не шука легких доріг.

От змайструю із верби старої
Я собі легенького човна,—
Попливу бурхливою порою
Аж до хати, де живе вона!

ЛІСОВІ КВІТИ

ПРОЛІСКИ

Їх не висівав ніхто в діброві
І саджать в теплицях не посмів.
Посланці весняні синьоброві —
Як людських думок рясний посів.

Пишні квіти є на білім світі,
Мов проміння сиплються з імлі,—
Ці ж такі прості, не розмаїті,
Тихо оченята підвели.

Неспокійні, любі квіти ранні,
Над усе вони мені миліш.
Їх не доглядають, мов герані,
Біля них, дивуючись, стоїш.

Як гінців прийдешньої любові
Зустрічаю вісників весни.
Ще сніги в гущавині діброви,
А на світ пробилися вони.

Їм, у світ закоханим, не шкода
В жертву принести життя своє.
Хоч поб'є часом їх зла негода,
Та за ними все, що спить, встає.

СОН

Знов Голосіїв
Квіти посіяв,
Зазеленів.
Жайворон знову
Мрійну розмову
Слуха ланів.

Жайворон знову
Звуки чудові,
Як промінці,
Сипле над нами,
Понад ланами,
В ранки оці.

Бач, перегонці,
Снопика сонця —
Сон-цвіт розцвів...
Чи сниться сон це,
Що тепле сонце
Сяє з-під брів...

Чи сниться сон це?
Над нами сонце,

Удвох ми знов...
Голос подай-но!
Це ж ми, звичайно,
З нами — любов!

Ти зупинилась,
Ти задивилась
На цю красу.
Квіти з росою,
Весну з красою
В серці несучи.

В серце з красою
Із весняною
Ти увійшла.
Скільки у ньому,
Хоч і малому,
Цвіту й тепла...

Все для одної,
Для дорогої,—
Милій моїй.

...Знов Голосіїв
Щедро посіяв
Квіти надій...

КОНВАЛІЇ

Дзвонять дзвіночками перші конвалії
В Пущі-гаю.
Входять пахучі та незів'ялії
В душу мою...

Чисті, неначе у дівчини милої
Чиста душа...
Пісня-весна, переповнена силою,
В путь вируша.

ФІАЛКИ

Кущик фіалок поміж травою...
Стань, подивись:
Наче спустилась на землю живою
Радісна вись...

Хочеш нарвати букета? Не треба,
Рвати не смій!
Як то землі без високого неба
Жити самій?

Хай же квітують квіти у травах
Не лиш для нас.
Чистого неба і квітів ласкавих
Радісний час.

Колір фіалок — закохані очі,
Мила, твої.

...Хто ж то весною відвідать не хоче
Рідні гаї?

КВІТКА І СЕРЦЕ

До сонця квітка потяглась
І пелюстки розкрила.

Отак і серце розкрива
Кохання вічна сила.

* *
*

Задививсь на луги я з гори —
Там озерця трикутник між ними.
Далі ген — голубі явори,
Що для вечора стали дверима.
Вечір тихо в ті двері забрів,
Вечір плив поміж тих яворів.
День промінням ясним догорів.
І хоч сонце сховалось давно,
Та його відбивало озерце.
І здалося чомусь, що воно —
То землі негасиме серце.
І хоч вечір торкнувсь яворів,
І хоч промінь останній згорів,
Але сонце я знову зустрів.
Так і ти — хоч не бачу, а все ж
У моєму ти світишся серці,
Наче сонце відбитком пожеж
У трикутнику того озерця...
На Дніпрі ж білосніжне, ясне
Відпливає вітрило одне,
Мов любов покидає мене...

Може світиш вже іншому ти,
Довго ж буду в окраденім серці
Я хоч іскри оті берегти,
Наче сонця проміння в озерці,
 За Дніпром, у озерці отім,
 Що відбилося сонце у нім,
 За Дніпром, де ми слухали грім.
Як проміння у хвильці ясній
Відбивалося, грало казково,
Так душа твоя завжди в моїй
Необхідна, як пісня, як слово.
 Вже вітрила не видно стає,
 Відпливло, мов кохання твоє,
 Та озерце — дивись! — виграє...

БЕЗСМЕРТНИК

(З СТАРОГО ЗОШИТА)

Вже на городі качани капусти,
У полі чорна скибами рілля,
Все осінню до тебе промовля.
Зжовтілих трав — і тих тепер не густо.

Та як повіє радістю, теплом,
Коли безсмертника угледеш квітку:
Одна вона — хоч сіро все кругом —
Одна вона цвіте, неначе влітку.

...От вийшла мати, до якої син
Вже не повернеться під рідну стріху,
Безсмертник гляне золотом іскрин
І щось вона йому промовить стиха;

І мов голівку сина, що поліг,
Вона ту квітку лагідно погладить.
І вже здається їй, що листопадом
Він разом стане на старий поріг...

Шорсткою, почорнілою рукою
Нарве тих квітів, принесе домів,
Щоб рамкою живою, золотою
Той цвіт портрет безцінний оповив.

І син з портрета знову промовляє,
Немов безсмертник вічний в квітнику.
Прийшовши з поля, матір привітає
І побажає щастя на віку...

Таким лишився вічно він в уяві:
Дитина ще, сміється, немовля...
...Безцінні квіти, вічно золотаві —
Безсмертник, що й зимою звеселя.

ЄВШАН-ЗІЛЛЯ

Про євшану чудодійну силу
Ми розмову якось повели.
Де земля, що зілля те зростила,—
За Дніпром чи там, біля Сули?

За Десною, може, за Дунаєм?
І за всіх одна сказала ти:
— Я його не бачила, та знаю,
Скрізь не важко зілля те знайти.

Кожна квітка чи мала стеблина —
То й воно. У ньому — вся земля.
Лиш візьми з собою — вся країна,
Де б не був,— з тобою розмовля.

Зілля я не бачила євшану —
Мо' духмяний це степів полин.
Навіть і стеблина, мов кохана,
Кличе милого:— Мерщій прилинь!

Ця живуца віра в серці кожному
Як любов хвилює і цвіте.

І нічим спалить її не можна,
Мов стебло невидане оте.

...А рослин усіх тонкий знавець
Каже:— Це звичайний полинець,
Що росте собі при Сиваші....

Де ж тут до романтики душі!

У СЕРЦІ

Рясні троянди і весна пахуча
Тоді цвіли... Тепер жовтіють далі.
Поблякло все. І осокор, де круча,
Скидає лист
в незміреній печалі...

Та я тебе тут знову зустрічаю,
Немов уперше, ранньою весною.
— А де ж троянди?— жартома питаю.
— Вмістились в серці поруч із тобою!

* *
*

Куточок цей зветься «Веселе»,
І справді — веселі які
Ти, зелен-оп'янений хмеле,
Ви, квіти огненно-палкі;

І сонце й ріка поміж лугом,
А там і веселка гуля...

Та жаль — не зустрівся я з другом,
І враз посмутніла земля.

* *
*

На манливі хвилі я не надивлюся —
В променях останніх грають, мов живі...
Юність моя, щастя, кучеряве, русе,
Може ти сховалось в дальній синяві?

Може ти у хвилях — сонячних, казкових!
Може ти у травах, в шумі яворів,
У цвіту каштанів, чи в тому бузкові?
Може, образ юності ген замаюрів

Хусткою дівчини, що як мак в городі...
Та хоч не повернеш світлої пори,
Хоч тебе віднині виглядати годі —
Ще шумлять тобою сині явори.

Біля них не раз ми стрінемося, друже,
Де зустрілись вперше — юні, молоді,
Бо серця лишилися наші не байдужі —
Ще раз ми відчуємо все, немов тоді.

Я не надивлюся на манливі хвилі,
В променях останніх річка виграє.
Юність моя, щастя — кучеряві, милі,
Серце ви по вінця сповнили моє!

ВЕЧІР НА ВОЛОДИМИРСЬКІЙ ГІРЦІ

За рікою вже снують тумани,
Хвилі шум доноситься з Дніпра.
Косий промінь тихо-тихо тане
І згаса, цілуючи востанне
Буйний цвіт. Мовчить в цю мить гора.

Міняться, зливаються в єдину
Синювату пляму кольори.
В цю спокійну вечора годину
Не покине мріяти людина,
Що простори сгляда з гори.

Перша зірка блиснула, за нею
Друга, третя — меншає пільма.
Словом так мені б, немов зорею,
Що промінчик кида над землею,
Засвітить — не зникнути дарма.

* *

*

Як музику люблю!.. Спливають ріки
Мелодій ніжних... Радість неземна!
З тобою нас ніхто не роз'єдна.
Вщерть душу налива чуття велике...

Я вічно хочу бути в цьому полоні,
Життя із нею поділить мені.
Бентежне серце вік не прохолоне,
Бо музики у ньому цвіт-огні.

Із нею невимовно легко жити,
Під звуки вічні вмерти — річ проста.
Як птах тріпоче крилами в блакиті —
Акорд проміниться. І кличе висота.

Так. Маю радість сонячну, велику!
Невірна дівчина була — й нема,
А ти зі мною, музико, довіку.
Твоє звучання серце підійма!

* *

*

Хочу, щоб кожна хвилина
Сонячною була
І щоб тобі долина
Не відцвітала — цвіла;

Щоб світлий не кидав настрій,
Сявав погожим днем,
Щоб не горіли айстри
Тихим осіннім вогнем;

Щоб сонце кохання гріло
Любу мою завжди.

Скоро приїду, мила,
Трохи мене пожди!

Ми чарувались долиною.
Хвилинам не спинити лет...
Травинку навіть пам'ятаю,
Всі квіти, що збирали ми.
Тепер, в час лютої зими,
Гвоздика тепло як вітає —
І сонця крапелька у ній,
І зору милого іскрина...
Шумить у лузі яворина,
Не в лузі — у душі моїй...

10. II. 1957

* *
*

Троянда моя осіння,
Троянда моя остання!
У серці — твоє горіння,
У серці — твоє цвітіння,
Як пісня, твоє вітання.

Всміхайся мені, як мрія,
Казкове твоє горіння.

На щастя мені зоріє
Троянда моя осіння.

МОЯ ЗОРЯ

Ми «зірочками» звем квітки неznані
У лузі тім, де котиться Десна.
Вони маленькі, свіжі та рум'яні...
Збирали їх, посохли, як одна.
Вони відходять, як моя весна...

Вже й тих, що залишилися у лузі,
Засохла, зникла зоряна сім'я.
І тільки ти зо мною в щасті, в тузі,
Найкраща квітко, зіронько моя,
Світить лишилась, як зоря моя.

1957, XI.

НАЙБІЛЬШЕ ЩАСТЯ

Що моя дівчина
Як гнучка лозина,
А в очах у неї тепла
Не згаса іскрина.

Що моя дівчина
Як ота хмелина,
Що біля ліщини —
Біля мене завжди в'ється,
Не виходить з серця!

Що ж то за причина —
Смутиться дівчина,
Як в розлуці ми із нею,
Із хорошою моєю?
А на це одна причина —
Любить, молодчина!

Більш немає щастя —
Слухати, любитися,
Бачити мою кохану —
Це — найбільше щастя!

* *
*
*

Квітки дві тобі дарую —
З багрецем блакить парую.

Що в моєму скромнім дарі?
Щоб завжди була ти в парі.

Щоб завжди була у парі
У хвилюючому чарі:

Я з тобою, ти зо мною,
Мов проміння із весною;

Як із човником весельце,
Ти зо мною, моє серце;

Як хмелина при ліщині,
Мов калина при долині;

Як гарячі маки в полі
У зеленому роздоллі;

Як зоря біля зірниці,
Як тополя при криниці;

Квітки дві тобі, єдина,
Щоб і в нас була родина:

Я з тобою, ти зо мною,
Мов той промінь із весною.

* *
*

Моє ти щастя, мій ти рай.
М. Старицький

Говорять: десь там буде рай...
Нащо нам потойбічний край?

Чи буду в пеклі потім я,
Та щоб тепер душа моя
Завжди знаходила в твоїй
Тепло одвітне, щастя мрій.

А вже в раю чи в пеклі тім
За все в свій час я відповім!
На цьому ж світі — так і знай —
Моє ти пекло, мій ти рай!

* *
*
*
*

Кажуть, буде час, як сонце
В дальнім піднебессі згасне.
Не боюсь того я зовсім —
Мила в мене — сонце ясне!

І вона мене зігріє,
Засміється сонцем раннім.
У очах те сонце завжди,
Що запалене коханням.

СЕРЦЕ

Хороше моє! Ні, не скаржусь на тебе!
Кажуть, що навіть у перші дні,
Коли я побачив сонце і небо,
Ти вже приносило болі мені.

Чого не придумає лікар! Відомо —
Навіть в професора помилка є.
В серці моїм, як в багатому домі,
Ні, ти багатше, серце моє!

Горе і радість великого світу,
Землю в собі ти, мале, понесло.
В тебе ввіходили люди і квіти,
Ти не впустило до себе зло.

Думи віків і народну скорботу,
Пісню віків, що як буйні сади,
Матері вічну невтомну турботу
Ти увібрало і — назавжди.

Я порівняю тебе із струною —
От приторкнися до неї лишень,

Житимуть довго тихі, спокійні,
Їх не хвилює ніщо і ніхто.
Ти ж все хвилюєшся, хворе та рвійне,
Битися будеш, звісно ж, не сто!

Що ж я з тобою подіяти маю —
Бийся, хвилюйся! Ще сила є?

Мамо! Тебе я в цю мить обіймаю.
Спасибі, мамо, за серце твоє!

23. I. 54
Ірпінь.

МІСЯЧНА СОНАТА

(ПОЕМА)

I

Квітучий сад. В нім тиша залягла.
Прислухайся — почувеш в світлій тиші
Легенький порух ніжного стебла —
Роси краплина те стебло колише.

Прислухайся, почувеш в тишині,
Як впасти довелось малій росині.
У сяйві ночі, в місячному сні,
Схилились квіти білі, жовті, сині.

Я хвіртку обережно причинив,
Ступив два кроки. Став. Ні з місця далі:
Чарівних звуків линув перелив,
Озвались в них і радості й печалі.

Вони у тиші все пливли, пливли
Мені назустріч, щоб ввійти навіки

В бентежне серце. Так. Вони були
Моя недуга і найкращі ліки.

Не казка це — і музика, і сад,
І квіти у сріблястому тремтінні,
Лапатий круг веранди виноград
І там біля роялю сині тіні.

Твій силует і плавні рухи рук
Поміж мільйонів можу я впізнати,
І кожен звук, ледь чутний кожен звук
Далекої весни, чарівної сонати...
Ти може з серцем гралася моїм,
Як потім довго вечорами грала
Те, що спокійне й голосне, як грім,
Що розсипала й миттю знов збирала,
Те, що вражає, зве кудись мене
І мов на крилах високо підносить,
Що гріє, наче сонце весняне,—
Йому не скажеш:— Остогидло, досить!

II

Я сорок шостий рік не зміг забути,
Оту весну в хорошім нашім Львові
І вечорову чи ранкову путь,
І цвіт, і звуки дивні, пречудові.

І ранок той, коли зустрілись нам
Не довелось — побачення не сталось,—
І двом серцям, як двом дзвінким пісням,
Лиш мріяти про зустріч залишалось.

...Я хвіртку в сад знайомий відчинив
І здивувавсь — мене ти не зустріла.

Сховалась може? Певно з-за кущів
Ти налякати жартома хотіла?..
Але — нема. І раптом хтось чужий
Запитує:— А ви прийшли до кого?
— Мені до Зосі.

В тишині отій
Я чую, як росте моя тривога.

— То це для вас, напевно, там лежить
Якийсь папір. Так, так, на тім роялі.
...Немов не я, а інший хтось біжить,
Немов не я, а інший хтось в печалі.

Немов не я, а інший прочитав
На аркуші, де «Місячна соната»,
Слова, що розлились, неначе став,
І в хвилях стали гратись, виринати...

«Хороший друже, друже дорогий,
Тобі на згадку я лишаю ноти.
Я вірю — зрозумієш смуток мій,
А серця радість знаєш вже давно ти.

Сказати вчора сили не знайшла,
Що у Варшаву рідну від'їжджаю,
Тебе ж і Львів у серце я взяла,
І сад оцей, і цвіт веселий маю,
Консерваторії веселі дні,
Все, що ніколи не забудь мені...»

І квітнув сад, полум'яніли квіти,
Але здалось — побліднули тоді.

Сонати аркуші, як серця звіти,
Лежать у мене... Віти молоді
І квіти того саду вмить побачу —

Мов з аркушів пливуть, ростуть вони,
До серця хвилю кидають гарячу
З далекої хорошої весни.

III

Буває так тривожно, сумовито
В людському серці. І чому — хто зна.
Навколо — цвіт весни розлито і завито,
Казкова в небі знов голубизна.

Та все чогось тобі неvistачає.
І промінь — пустотливе зайчення —
Що все тобі у вічі заглядає,
Сліпить, сміється, спритно відчиня,—
Як двері до забутої оселі,
Він спомини далекі та веселі...

Ба, навіть часом не розважить промінь
І книгу — друга не прийма душа...

...По радіо — далекий шум і гомін,
По хвилі хвиля лине, поспіша.

І раптом з однієї хвильки-звуку
Тебе, авжеж, тебе я впізнаю!
І ти мені даруєш радість, муку,
І повертаєш молодість мою;
Ти обізвалась серцем — не роялем —
З манливої отої далини,
Не листом осені побляклим та опалим,—
Сонатою казкової весни;

Озвалася до мене, лиш до мене!
То значить друзі й на сьогодні ми,

І почуття моє, таке ж палке й зелене,
За радість подаровану візьми.

О дні, короткі часточки сонати,
Я бачу вас у цвіті і в траві,
Хоч вас не повернуть, не наздогнати,
Але у серці ви завжди живі.

Звучать над світом, як серця, роялі.
Соната вічна душі потряса.
І на гучнім всесвітнім фестивалі
Душі твоєї прозвучить краса.

Яке мені ти щастя дарувала,
Які слова я напишу в одвіт,
Про зустріч ту, що ріки виростала
І зацвітала, наче першоцвіт.

То грай же, грай! Я чую, поринаю
У море звуків лагідних... О, грай,
А я весну минулу пригадаю,
Що відпливла за дальній небокрай.

Квітучий сад. В нім тиша залягла.
Прислухайся — почувеш в світлій тиші
Легенький порух ніжного стебла,
Роси краплина те стебло колише.

Не казка це — і музика, і сад,
І квіти у сріблястому тремтінні.
Лапатий круг веранди виноград
І там, біля роялю, наші тіні...

Дружнім пером

15. О. Ющенко

СТАРА ІСТОРІЯ

Зозуля півня похвалила...
За послугу він отаку
Враз опинився на кілку:
— Всім слухати! Ку-ку-ріку!
В зозулі — солов'їна сила
З'явилась! Вперше на віку!

Зозуля дзьобик тут розкрила
І глухо бовкнула: — Ку-ку!

Я не сказав нового слова —
Подібне є вже у Крилова,
Але із байки, не втаю,
Зозуля з півнем тим знялися
І прилетіли, подивися,
Вони в письменницьку сім'ю!

ШТУРМОВИКАМ-ПІСНЯРАМ

Пісень натворили,—
Що слово, то й «крила»,
І в кожному рядку, неодмінно, «пісні»...
Злетіти ж не сила...
Штаповані крила!

Харчі поетичні, напевно, пісні...

«Літає», «лунає»,
І «лине» й «співає»,
А пісні — немає.
«Крилата» — повзе...
Не вивезе «трактор»,
«Комбайна штурвали»...
Ой, пісне! Тебе що є сил —
штурмували...
Чому ж нам отак не везе???

КОЛИ ЗНАТЬ ПАЛЬЦІ...

Він «білий вірш» писав,
А читачі сказали:
— Щось дуже пальці знать...
І як це друкували?

Це, може, чорновик?
Ні, ні, поет не звик
З чорновиками гемонськими знаться,
У нього, бачте, чиста, біла праця...

Поете! Бачив полотно ти сніжнобіле?
Багато біля нього поробили!

ТРОХИ ТЕОРІЇ

Люблю грозу в начале мая,
Когда весенний первый гром...

Тютчев

Люблю червневу тиху пору,
Коли акації в меду...

Ів. Лозоватський

Хоча поет про місяць червень пише,—
Травневою грозою вірш той дише...

Хай місяці в поетів ті ж, не інші,
Та не подібні мусять бути вірші!

Переспів з Пушкіна самого навіть
Співця нового зовсім не прославить...

ЗАЧАРОВАНА ТИШИНА

У час ювілею
Фіміаму, елею...
І всяких похвал
Нестихаючий вал!

Усі, наповал,
За «підвалом» «підвал»,
Друкують газети,
Друкують журнали...
«Мистецькі секрети»
Усі розкривали!

Пройшов ювілей —
Всі замовкли! Єй-ей!

БАГАТОТИРАЖНИК

Так. Його тиражу
Не встановиш межу.
Додатковий тираж
Дав машину, гараж.
Покотив самовільно аж-аж...
На Парнас, не куди, покотив...

Вже у Спілці давно він — актив.
Що ж за книга його?

Де-тек-тив.

ПОРА Й ПРИЗЕМЛИТИСЬ!

Із кличем грозовим «НАШ КИЇВ!»
Столицю взяв. А далі ти
В порожні зоряні світи
Летиш нестримано, ДАШКІЄВ.

Привабила Уранія,
Тепер венероманія
Поспати не дає...
А скільки ще планеток є!

Все ж хочу нагадати про те я,
Чим кінчилось життя Антея.—
Літаєш птицею повсюди,
А де ж ЗЕМЛЯ і наші ЛЮДИ!??

ПЕРЕКЛАДАЧ ЗІ СТАЖЕМ

Піт солоний пролива —
Ну й попалися слова!
Аж розпухла голова...

Все шукає та шука...
«Осокір» чи «осока»?
А може «осика»?

У осики б запитать —
Шкода, без'язика!

Гемонські це словнички —
Чом відсутні малюнки?..

Так от він перекладав,
Потім здав у Худвидав.

Час пройшов. І от читач
Лист у Київ пише.
— Вже, письменнику, пробач,
Що порушив тишу:
Але ж: «...буря вирива

Осоку сторічну,
Та ще й інші дерева...» —
Це читать незвично!

«У болоті вже старі
Шелестять до ночі
Стрілами осокори...» —
Хто ж не зарегоче?!

Навіть півень-тугоум
І старезна квочка
Підняли ваш твір на глум.
От на цьому й точка!

ПРИБУТКОВА СТАТТЯ

Його стаття — стаття прибутку:
Обійде шпальти всіх газет,
А потім до журналів хутко.
Треми, прозаїк і поет!

Як присуд свій, статтю похмуру
Він потім передасть без змін
В «Історію літератури»,
Редактором якої... він!

ДІЛА ПЕРЕКЛАДАЦЬКІ...

Похвалялися ежи:
У нас шубки хороші!
Похвалялись БЛОХИ:
И у нас не плохи.

Російська народна пісня.

Вихвалялись їжачки:
В нас на шубках колючки!
ВОВК хвалився сірий:
В мене ніжна шкіра!

Переклад з рос. І. Тутковської. (дивись «Пісні для учнів початкової школи». Вид-во «Радянська школа». 1955 р.).

— Чом це блохи так ридають?
— На вовків перекладають!
— З бліх — вовки?! Дива бувають...
Значить, буде й навпаки,
Що на бліх переведуться
Лихоманці-хижаки!

Будуть ще метаморфози:
Де слони — в них стануть кози;
Перевернуть всіх волів
На ослиць чи на ослів!
А маленькі каченята,
Глянь — вони уже ...ягнята!

...Можуть блохи тут сказати:

Перекладач мусить мати
Добре серце! Ми ж не з вати.
Нащо нас так мордувати,—
На вовків перевертати?!

ПИСЬМЕННИК-ДАЧНИК

— Скажи, що в імені твоїм?

— Машина власна,

ВЛАСНИЙ дім,

Та ще за містом маю ВЛАСНУ дачу!

— Талановитий ти, як бачу,—

Все в тебе ВЛАСНЕ та своє...

А ВЛАСНИЙ голос в тебе є?

У СПІВОЧОМУ ПТАСТВІ

За річкою, за голубою,
Дві чайки у хмару зліта.
В краю подніпровськiм ми стрілись
з тобою,
Веселко моя золота.

А. Малишко.

Ми покохались там, де дуби,
В київськiм небі два голуби.

А. Малишко.

Над тихим замріяним Бугом
Два голуби мають крильми.
Над Бугом, кохана подруго,
З тобою зустрiлися ми.

Д. Луценко.

Сподобався йому фасон
Співати іншим в унісон,
І років два, а може й з лишком
Він ходить нишком за Малишком.

У пtiчiм царстві вмiє так
Співати шпак.

ПОЕТ ВИРІШУЄ ПРОБЛЕМУ...

Кобилиця проти них стоїть —
(проти ябаганських скакунів
вогнистих, що димлять гри-
вами.— О. Ю.).

...Втомлена. Боки запалі.
Гладко
Шерсть прилипла — то роса
чи піт?
...Жеребці притихли...

П. Дорошко, «Ябаганські скакуни».

В глибокій задумі
Його я зустрів,
Він хмуρο поводив
Острішками брів.
Вогнистих він бачив
Кобил, скакунів.
Невичерпна тема,
А з нею — проблема,
А з нею — багато, багато рядків...

Яка ж кобилиця!
Така лиш присниться
Один раз, можливо, за вік.

ЯК З МУХИ ЗРОБИЛИ... ЗІМ'а.

(АБО ЯК ОПАНАС НЕ ПРОРВАВСЯ НА ПАРНАС)

В поважний видавничий дiм
Про муху вiршi хлопець носить...
Iз мухи вирiс дивний Зiм,—
Тепер ходити пiшки досить!

Масивний перстень на руцi,
Як у артиста (з бенефiсу!),
Приємний усмiх на лицi,
Як у артиста (пiд завісу!).

Вiн сипле вiршi, мов з мiшка,
Про кицьку-мишку, й знов—про муху,
(З Чуковського — про цокотуху),
А дещо в нього — з Маршака...
Не вiриться, що пiшака,
Як я завжди, вiн мчав щодуху!

Щоб виїхати на Парнас,
А не плуганитися пiшки,
Тепер є Зiм! Наш Опанас

ДЯДЯ ПОЕТ ЗВАРИВ КАШУ

А у тому казані
Каша вариться на дні.
Не рідка і не густа
Каша дивна, не проста,
Не із гречки, не з пшона,
А солодка, медяна.
В ній киплять горіхи, вишні,
Вергуни, ватрушки пишні,
В шоколаді ескімо
В губи проситься само....

П. Воронько.

«В губи проситься само»—
Отакої вам дамо!
Наша каша не проста —
І рідка вона й густа.
Кашу Воронько зварив —
Світ не бачив більших див:
І горіхи в каші тій,
І морозиво у ній...

З дитсадка озвались діти:
— Чи не можуть заболіти
Після отієї каші
Шлуночки маленькі наші?

КРИТИКОВІ-ЕНТУЗІАСТОВІ

«Що нам гай, ряди вербові...»
Знову став він на диби.
Мова вже така ДУБОВА,
Що вжахнулися... ДУБИ!

ВАЖКА ПІСНЯ З «ГАКОМ»...

...про всі культури дбаєм,
Нову агротехніку вивчаєм,
Тому твердо знаєм —
Добрий врожай дамо...
— Із пшеницю ясно?
— Ясно!
— Землю вдобримо вчасно?
— Вчасно!
Хай на нивах родяться ПУДИ,
Хай нам зорі падають на груди,
Бо пшениці буде
ДВІСТІ ЩЕ Й П'ЯТДЕСЯТ!
— З кукурудзою ясно?
— Ясно!
Хай же дивуються люди!
— А ТИСЯЧА БУДЕ?
— Буде і ТИСЯЧА!
— З буряками все ЯСНО?
— ЯСНО!
П'ЯТСОТ ДВАДЦЯТЬ — слово,
з ГАКОМ зберемо!

Дмитро Білоус, Колгоспна наступальни.

Пуди, центнери, тонни, кілограми..
Тут річ ЯСНА, що пісня — не легка:
Як на поезію — не витягне і грама,

Співати ж — кара неабияка...
Та ще ж не ЯСНО, скільки й як
Заважить таємничий ГАК!
...Серед хористів переляк...

* * *

— Хористе, любий брате,
Не треба нас карати!

— Щоб я тягнув ці ТОННИ?!
Нехай господь бороне!

І ТИ І Я — ОДНА СІМ'Я...

Нам гарно й весело рости —
Ми дружим — я і ти.
І скрізь, по нашій всій землі
У нас живуть брати.

М. Пригара.

...як брати я і ти...

І. Нехода.

...Де ми живемо — ти і я.

М. Пригара.

...Братику мій, братику, ти й мене
взьми...

В. Бичко.

І я і ти, і ти і я —
Одна дитляриків сім'я.

Нам легко ноти ці тягти:
— І ти, і я, і я і ти!

І ти і я, і я і ти
Не тільки сестри, а й брати!

Нам легко в план отой ввійти,—
Ми видавців не ображаєм,

Бо сестри ми та ще й брати —
План видавництва ми складаєм —
І ти і я, і я і ти!

...А хтось благає три зими,
До плану проситься отого:
— Братику-редакторе, ти й мене візьми!
...Всміхнись йому, важка дорого!

ШУКАТЬ І... РОСТИ!

Мама каже:— Треба,
синку, підрости!

М. Познанська

Дуже хочу в шахту
З братом я піти,
Та на це він каже:
--- Спершу підрости!

Г. Бойко

- Що скажеш, читачу, у відповідь ти?
- Не лише малятам шукать і РОСТИ!

ДОВГОРІЧНА МИТЬ

...Сколихнулася билиночка УМИТЬ...
...Схопила дівчинка УМИТЬ книжки...
...Прогнав ведмедя сміло
...Не злякався ні на МИТЬ.
...Він погоджується В МИТЬ.
...Встигає все зробити В МИТЬ.
...І позабув Стрибайчик В МИТЬ.
...Кинулась Оксана В МИТЬ.
...В МИТЬ зриваюсь і лечу.
...Не дають ведмедю бджоли
Відпочити ні на МИТЬ.

Н. Забіла

О, МИТЬ! Чудова ти! Спинись!

В. Гете.

Буває, що справді ми кажем:— Спинись!
Чудова ти, мить, недосяжна, як вись...
Над вами ж, як меч той, питання висить:
— Коли довгорічну закінчите МИТЬ?

Та МИТЬ з року в рік проліта, наче птах,
В'є гнізда вона на усіх сторінках...
Ця МИТЬ остогидла! Та що там казати —
За неї вже треба давно штрафувати!

САЛО БЕЗ ХЛІБА

Харківському критику Ю. Барабашу, статтю якого «Особистий світ поета» писали особисто: Белінський, Брюсов, Маяковський, Багрицький та інші — живі й покійні, завжди неспокійні.

Що не рядок — чужа цитата.
Його стаття чужим багата...
Огню свого — де взять його?
Тут, може, хата винувата?!

Цитата... Добре то, коли б
До сала був звичайний хліб!

Без хліба не потрібне сало...
Самих цитат в статтях — замало:
До них думок, своїх думок!

Що вартий без ключа замок?

ЗМІСТ

КРАСУЙСЯ, РІДНА УКРАЇНО!

	Стор.
Пісня про Україну	5
Партія силу дає	7
Степова царівна	9
Мрія дівоча	12
Юність квітне наша	14
Золоті ворота	16
Вишневий сад у Горках	18
Київ мій	22
Щастя	24
В Криму	27
«Ласкаво просимо»	29
Зорі Полтавщини	32
Українцям за кордон	34
Слово	38
Над світом	39
Заповіт поета	42
Криворівня	45
Садгора	47
Це спів про Буковину	49
Легенда волинського лісу	51
Де творилась «Лісова пісня»	54
Поїзд мчить до Братіслави	56
Стороною рідною...	58
Наш сад	60
Український килим	62
Здрастуй, мати моя	66
Не розлюблю	69

	Стор.
Руки	72
Подарунки	
I. Шахтарська лампочка	77
II. Відбиток пройдених віків	78
Ранок	79
Біля Дніпра	81
Ренет Симиренка	83
Серце грає	86
Побуваєм на Сумщині	90
Шум колосся	94
Володимирі Сосюрі	95
Перший квіток	97
«Веселе»	99
Зорі	103
Хто кого перегнав	104
«Жук-парашутист»	106
Березовий сік	158
Душа народу	110
Платону Майбороді	112
Вечір в Каховці	114
Голуби	118
Перед Сікстінською Мадонною Рафасля	120
За радість	121
Красуйся, рідна Україно!	123

ГІРСЬКИМИ ДОРОГАМИ

Я багато друзів тут знайшов	127
Вечірні кольори	129
Гірськими дорогами	131
Над чим задумались громади гір	137
Ілля Чавчавадзе	139
Шлях на Коджорі	140
Мтацмінда	141

ПІСЕННОЮ ЗЕМЛЕЮ

Над борами	145
«Калі ласка»	147
Студент Янка Романовський малює портрет Шевченка	149

	Стор.
Душа і пісня	151
Мінськ	153
Школярі садили бульбу	155
Ой березо кучерява.. . . .	158
В гаю ми зупинились... . . .	160
В'язанка — село Купали	162
Їхав я по Білорусі	164
Я полюбив густі бори	165
Горобина	167
Партизанська	169
В гаю твоєму...	171
Озеро Нареч	172

З ЛІРИЧНОГО ЩОДЕННИКА

Тобі :	175
Біля Дунаю ти приснилась.. . . .	176
Подарунок	178
Руки милої	180
Весна запашною травною	181
Дорога в гаю	183
Коли цвітуть кашгани	185
Повінь	187
Лісові квіти	
Проліски	189
Сон :	190
Конвалії	192
Фіалки	193
Квітка і серце	194
Задививсь на луги я	195
Безсмертник	197
Євшан-зілля	199
У серці	201
Кутюск цей зветься «Веселе»	202
На манливі хвилі я не надивлюся	203
Вечір на Володимирській гірці	204
Як музику люблю	205
Хочу, щоб кожна хвилина	206
В моїй кімнаті на стіні	207
Троянда моя осіння	209
Моя зоря	210

	Стор.
Найбільше щастя	211
Квітки дві тобі дарую	212
Говорять: десь там буде рай	214
Кажуть, буде час	215
Серце	216
Місячна соната (псема)	219

ДРУЖНІМ ПЕРОМ

Стара історія	227
Штурмовикам-піснярам	228
Коли знать пальці...	229
Трохи теорії	230
Зачарована тишина	231
Багатотиражник	232
Пора й приземлитись!	233
Перекладач зі стажем	234
Прибуткова стаття	236
Діла перекладацькі...	237
Письменник-дачник	239
У співочому птастві	240
Поет вирішує проблему...	241
Як з мухи зробили... ЗІМ'а	243
Дядя поет зварив кашу	246
Критикові-ентузіастові	247
Важка пісня з «гаком»...	248
І ти і я — одна сім'я	250
Шукать і — рости	252
Довгорічна мить	253
Сало без хліба	254

Ющенко Олекса Яковлевич
Люди и цветы. Стихи.

Издательство «Радянський письменник»
(На украинском языке)

Редактор *М. І. Ігнатенко*
Художник *В. Й. Хоменко*
Художній редактор *К. І. Золотарьова*
Технічний редактор *А. А. Вовк*
Коректор *А. Л. Шиманська*

Здано на виробництво 26/ХІ 1958 р. Підписано до друку 29/І 1959 р.

Формат 70×92¹/₃₂. 8,8 фіз-друк. арк., 9,5 ум. друк. арк.,
6,53 обл.-вид. арк. БФ 05812. Тираж 6000. Зам. 219.

Ціна в оправі 4 крб. 25 коп.

Радянський письменник, Київ, Червоноармійська, 6

Книжкова фабрика Голоовидаву Міністерства культури УРСР,
Одеса, Купальний зав., 5.